

TAISNĀKAIS CEĻŠ UZ LAIMI

Viņa Dievišķā Žēlastība
A.Č. Bhaktivēdānta Svāmī Prabhupāda
Starptautiskās Krišnas apziņas biedrības dibinātājs-āčārja

Viņa Dievišķā Žēlastība
A.Č. Bhaktivēdānta Svāmī Prabhupāda
Starptautiskās Krišnas apziņas biedrības dibinātājs-āčārja

Ceļā pie Krišnas
Taisnākais ceļš uz laimi

Ikviens meklē laimi, bet mēs tā arī nezinām, kas ir īsta laime. Mēs zinām tik daudzus stāstus par laimi, taču dzīvē mēs redzam tikai dažus laimīgus cilvēkus. Tas tādēļ, ka tikai daži cilvēki zina, ka īstas laimes pamats ir viņpus laicīgām lietām. Tā ir īsta laime, kas aprakstīta šajā grāmatā.

Saturs

[Taisnākais ceļš uz laimi](#)

[Svēto vārdu daudzinašana – Krišnas iepazīšanas ceļš](#)

[Redzēt Krišnu vienmēr un visur](#)

[Muļķu ceļi un gudro ceļi](#)

[Ceļš pretī Visaugstākajam](#)

[Pielikumi](#)

[Par autoru](#)

[Meditācija](#)

[Ēšanas joga](#)

[Sanskrita izrunas rādītājs](#)

Taisnākais ceļš uz laimi

Ikviens meklē laimi, taču mēs nezinām, kāda ir īstā laime. Tik daudzi sludina laimi, bet patiesībā ir tik maz laimīgu cilvēku. Tas ir tāpēc, ka tik maz cilvēku zina, ka īstā laime meklējama ārpus visa laicīgā. Šo īsto laimi Bhagavad-gītā Kungs Krišna aprakstīja Ardžunam.

Laimi parasti uztver ar jutekļiem. Piemēram, akmenim nav jutekļu, un tas nespēj sajūst ne laimi, ne ciešanas. Attīstīta apziņa laimi un ciešanas var uztvert spēcīgāk nekā neattīstīta. Arī kokiem ir apziņa, taču tā nav īpaši attīstīta. Koki ilgu laiku var stāvēt visdažādākajos laika apstākļos, taču viņi nespēj sajūst ciešanas. Ja cilvēkam palūgtu nostāvēt kā kokam kādas trīs dienas vai pat mazāk, viņš to nespētu izciest. Tātad katra dzīvā būtne sajūt laimi vai ciešanas atbilstoši savas apziņas attīstības pakāpei.

Laime, ko mēs redzam materiālajā pasaulē, nav īstā laime. Ja kāds jautātu kokam: "Vai tu esi laimīgs?", koks, ja vien tas spētu, varētu teikt: "Jā, es esmu laimīgs, cauru gadu te stāvēdams. Es baudu vēju un sniegu, utt." Kokam tā var būt bauda, taču cilvēkam šāds baudas līmenis liksies ļoti zems. Pastāv dažādu veidu un pakāpju dzīvās būtnes un viņu laimes uzskati un sajūtas ir dažādu veidu un pakāpju. Dzīvnieks varbūt redz, kā nogalina citu dzīvnieku, taču pats turpina gremot zāli, jo nespēj apjēgt, ka viņš var būt nākošais. Viņš domā, ka ir laimīgs, taču nākamajā mirklī pats var tikt nogalināts.

Tādējādi pastāv dažādas laimes pakāpes. Bet kura tad ir visaugstākā laime? Šrī Krišna Ardžunam saka:

*sukham ātyantikam̐ yat tad
buddhi-grāhyam atīndriyam
vetti yatra na caivāyam̐
sthitaś calati tattvataḥ*

"Šajā prieka pilnajā stāvoklī (samādhi) cilvēks ir bezgalīgi pārpasaulīgi laimīgs un bauda sevi caur pārpasaulīgiem jutekļiem. Tad viņš vairs nekad nenovirzās no patiesības." (Bg. 6.21.)

Budhi ir saprāts. Ja cilvēks grib baudīt, viņam jābūt saprātīgam. Dzīvnieku saprāts nav attīstīts, tāpēc viņi nevar baudīt dzīvi tā, kā to var cilvēki. Mironim var būt gan rokas, gan deguns, gan acis, gan citi maņu orgāni, bet viņš nespēj baudīt. Kāpēc? Ir aizgājusi baudītāja enerģija, garīgā dzirkstele, tāpēc ķermenī vairs nav spēka. Ja mēs kaut nedaudz saprātīgi aplūkosim šo jautājumu, tad redzēsim, ka baudītājs bija nevis ķermenis, bet gan tajā esošā sīkā garīgā dzirksts. Cilvēks var domāt, ka viņš bauda ar ķermeniskajiem maņu orgāniem, taču īstais baudītājs ir garīgā dzirksts. Šai dzirkstij vienmēr piemīt spēja baudīt, taču tā ne vienmēr ir izpausta, to sedz materiālais miesas templis. Mēs to varam neapzināties, taču bez dvēseles ķermenis nespēj just baudu. Ja vīrietim dos mirušu skaistas sievietes ķermeni, vai viņš to pieņems? Nē, jo garīgā dzirksts ir pametusi ķermeni. Tā ne tikai bija baudītāja ķermenī, tā arī uzturēja ķermeni. Kad dzirksts aiziet, tad ķermenis sabrūk.

Tātad garam, kas bauda, ir jābūt ar jutekļiem, jo kā gan citādi tas spēs baudīt? Vēdas apstiprina, ka garīgā dvēsele, kaut arī tā ir atoma lielumā, ir īstā baudītāja. Dvēseli nevar izmērīt, taču tas nenozīmē, ka tai nav izmēru. Kāds priekšmets mums var likties ne lielāks par punktiņu, var likties, ka tam nav ne garuma, ne platuma, taču, paliekot to zem mikroskopa, mēs redzēsim, ka tam ir gan garums, gan platums. Gluži tāpat arī dvēselei ir savi izmēri, taču mēs tos nespējam uztvert. Ja mēs pērkam uzvalku vai kādas citas drēbes, tad tās ir šūtas, lai derētu ķermenim. Garīgajai dvēselei ir jābūt ar apveidu, jo kā gan citādi ap to izaugtu atbilstošs materiālais ķermenis? Varam secināt, ka garīgā dzirksts nav bezpersoniska. Tā ir īsta persona. Dievs ir īsta persona, un garīgā dzirkstele, kas ir Viņa daļiņa, arī ir persona. Ja tēvam ir personība un individualitāte, tad tā ir arī dēlam. Ja tā ir dēlam, tad mēs varam

secināt, ka tā ir tēvam. Kā tad mēs, Dieva dēli, varam apgalvot, ka esam personības un individualitātes, un tajā pašā laikā teikt, ka mūsu Tēvs, Visaugstais Kungs, nav personība un individualitāte?

Atīndriyam nozīmē, ka mums, pirms varam sajust īsto laimi, ir jāpaceļas pāri materiālajiem jutekļiem. *Ramante yogino 'nante satyānanda-cid-ātmani* – jogi, kas tiecas pēc garīgās dzīves, bauda prieku, vēršoties pie Virsdvēseles iekšienē. Ja nav prieka un baudas, tad kāda gan jēga ciest tik daudz raīžu, lai savaldītu jutekļus? Kādu prieku bauda jogi, ja viņiem jāuzņemas tik daudz raīžu? Prieks, ko viņi gūst, ir ananta, bezgalīgs. Kā tas var būt? Garīgā dvēsele ir mūžīga, Visaugstais Kungs ir mūžīgs, tāpēc arī viņu savstarpējā mīlestība ir mūžīga. Kas ir patiesi saprātīgs, tas atturēsies no materiālā ķermeņa nepastāvīgās jutekļu baudas un meklēs baudu tikai garīgajā dzīvē. Garīgo dzīvi kopā ar Visaugsto Kungu sauc par rāsa-līlu.

Mēs bieži esam dzirdējuši par Krišnas rāsa-līlu ar Vrindāvanas ganu meitenēm. Tās nav parastas attiecības, kādas ir starp materiālajiem ķermeņiem. Tā ir jūtu apmaiņa caur garīgajiem ķermeņiem. Lai to apjēgtu, ir jābūt saprātīgam, jo muļķis, kas nespēj saprast īsto laimi, meklē to materiālajā pasaulē. Ir kāds indiešu stāsts par cilvēku, kas nezināja, kāda izskatās cukurniedre. Viņam teica, ka curkurniedre ir ļoti salda, kad to košļā. "Jā, bet kāda tad izskatās cukurniedre?" viņš jautāja. "Tā izskatās pēc bambusa nūjas," viņam kāds pateica. Un šis cilvēks sāka košļāt visdažādākās bambusa nūjas. Vai tad viņš tādā veidā varēja sajust cukurniedres saldumu? Gluži tāpat mēs cenšamies iegūt laimi un prieku, taču tas nav īstais prieks, jo tas ir laicīgs. Tas ir līdzīgs zibens atspīdumam, ko mēs varam redzēt atplaiksnāmies debesīs. Īsu mirkli tas var izskatīties pēc zibens, taču īstais zibens ir aiz tā. Cilvēks patiesībā nezina, kas ir laime, tāpēc novirzās no īstās laimes.

Ceļš uz īsto laimi ir Krišnas apziņas ceļš. Ar Krišnas apziņu mēs pakāpeniski varam attīstīt savu īsto saprātu un, garīgi attīstoties, baudīt garīgu laimi. Jo vairāk mēs baudām garīgu laimi, jo vairāk mēs atsakāmies no materiālās laimes. Ejot uz priekšu Absolūtās Patiesības izpratnē, mēs dabiski zaudējam pieķeršanos viltus laimei. Un kāds ir iznākums, ja cilvēks tā vai citādi ir nonācis Krišnas apziņas līmenī?

*yaṁ labdhvā cāparaṁ lābhaṁ
manyate nādhikaṁ tataḥ
yasmin sthito na duḥkhena
guruṇāpi vicālyate*

"To ieguvis, viņš domā, ka lielāka ieguvuma nav. Šajā stāvoklī cilvēks ir pilnīgi nesatricināms pat vislielākajās grūtībās." (Bg. 6.22.)

Kad cilvēks sasniedz šo stāvokli, tad visi citi gūvumi liekas niecīgi. Šajā materiālajā pasaulē mēs cenšamies sasniegt tik daudz ko – bagātību, sievietes, slavu, skaistumu, zināšanas utt., bet, tikko mēs nonākam Krišnas apziņā, mēs domājam: "Jā, neviens sasniegums nav lielāks par šo." Krišnas apziņa ir tik spēcīga, ka, pat nedaudz to izjutis, cilvēks var izglābties no vislielākajām briesmām. Tiklīdz cilvēks sāk izjust Krišnas apziņas garšu, tā viņam visas citas tā saucamās baudas kļūst seklas un bezgaršīgas. Un, ja cilvēks ir stingrs Krišnas apziņā, tad pat vislielākās briesmas nespēj viņu satraukt. Dzīvē ir ļoti daudz briesmu, jo materiālā pasaule ir briesmu vieta. Mēs cenšamies to neredzēt un savas muļķības dēļ cenšamies šīm briesmām pielāgoties. Dzīvē var būt daudz briesmīgu brīžu, bet, ja mēs vingrināmies Krišnas apziņā un gatavojamies atgriezties mājās, atpakaļ pie Dieva, tad mums tie nerūp. "Briesmas nāk un iet, lai tās ir," būs mūsu attieksme. Kamēr cilvēks ir materiālistiskā līmenī un pielīdzina sevi rupjajam ķermenim, kas veidots no iznīcībai pakļautām vielām, tikmēr šāda pielāgošanās ir ļoti grūta. Jo vairāk cilvēks attīstās Krišnas apziņā, jo vairāk viņš atbrīvojas no ķermeniskiem apzīmējumiem un no šī materiālā mudžekļa.

Šrīmad-Bhāgavatamā materiālo pasauli salīdzina ar milzīgu okeānu. Materiālā Visuma telpā peld

miljoniem un miljoniem planētu, un mēs varam iztēloties, cik daudz Atlantijas un Kluso okeānu tajā ir. Patiesībā viss materiālais Visums ir līdzīgs milzīgam bēdu okeānam, dzimšanas un nāves okeānam. Lai šķērsotu šo lielo neziņas okeānu, vajadzīga stipra laiva, un šī stiprā laiva ir Krišnas lotospēdas. Mums tūlīt jākāpj iekšā šajā laivā. Nedrīkst kavēties un domāt, ka Krišnas pēdas ir ļoti mazas. Uz Viņa kājas balstās viss Visums. Ir teikts, ka tam, kas rod patvērumu pie Viņa pēdām, materiālais Visums kļūst nenozīmīgāks par peļķīti, kas sakrājusies teļa pēdas nospiedumā. Šķērsot šādu peļķīti nebūt nav grūti.

*taṁ vidyād duḥkha-saṁyoga-
viyogam yoga-saṁjñitam*

"Tā ir patiesa brīvība no visām ciešanām, kas rodas saskarsmē ar materiālo." (Bg. 6.23.)

Mēs esam sapinušies materiālajā pasaulē tāpēc, ka nevaldām pār jutekļiem. Jogas mērķis ir valdīt pār jutekļiem. Ja mums kaut kā izdotos savaldīt jutekļus, mēs varētu vērsties pretī īstajai, garīgajai laimei un padarīt savus mūžus veiksmīgus.

*sa niścayena yoktavyo
yogo 'nirviṇṇa-cetasā
saṅkalpa-prabhavān kāmāṁs
tyaktvā sarvān aśeṣataḥ
manasaivendriya-grāmaṁ
viniyamyā samantataḥ*

*śanaīḥ śanaīr uparamed
buddhyā dhṛti-grhītayā
ātma-saṁsthaṁ manaḥ kṛtvā
na kiñcid api cintayet*

*yato yato niścālati
manaś cañcalam asthiram
tatas tato niyamyaitad
ātmany eva vāśaṁ nayet*

"Jogas ceļš jāiet ar noteiktību un ticību, un nedrīkst novirzīties no tā. Jāatmet pilnīgi visas materiālās vēlmes, kas dzimušas no neīstā "es", un ar prātu pilnīgi jāsavaldā jutekļi. Ar pilnīgas pārlicības stiprinātu saprātu pakāpeniski, soli pa solim jānonāk transā. Prāts jāvērs vienīgi uz Patību un ne uz ko citu. Lai kur arī prāts savas svaidīgās un nepastāvīgās dabas dēļ neizklīstu, tas noteikti jāatved atpakaļ Patības varā." (Bg. 6.24.-26.)

Prāts vienmēr ir uzbudināts. Dažkārt tas iet uz vienu pusi, dažkārt uz citu. Bet ar jogu mēs burtiski aizvelkam prātu pie Krišnas apziņas. Prāts maldās prom no Krišnas apziņas uz tik daudziem ārējiem priekšmetiem, jo tā mēs esam darījuši kopš neatminamiem laikiem, dzīvi pēc dzīves. Tādēļ sākumā var būt ļoti grūti vērst savu prātu Krišnas apziņā, taču visas šīs grūtības ir pārvaramas.

Prāts ir satraukts, nav vērst uz Krišnu, tādēļ tas iet no vienas domas uz otru. Piemēram, strādājot mūsu atmiņā bez kāda redzama iemesla pēkšņi var uzpeldēt tas, kas noticis pirms desmit, divdesmit, trīsdesmit vai pat četrdesmit gadiem. Šīs domas nāk no zemapziņas, tās nāk visu laiku, un tāpēc prāts vienmēr ir satraukts. Ja mēs saviļņojam ezeru vai dīķi, tad visas duļķes no dibena uzpeld virspusē. Gluži tāpat, kad prāts satraucas, no zemapziņas uzpeld daudzas jo daudzas domas, kas glabājušās tur gadiem ilgi. Ja mēs dīķi nesaviļņojam, duļķes nogulstas dibenā. Šis jogas paņēmiens ir līdzeklis, ar kuru var nomierināt prātu un domas. Tādēļ ir tik daudz likumu un ierobežojumu, kuriem jāseko, lai atturētu prātu no uztraukuma. Ja mēs sekojam likumiem un ierobežojumiem, prāts pakāpeniski pakļaujas. Ir tik daudz "nedari" un tik daudz "dari", un, ja cilvēks nopietni vēlas mācīt prātu, tie ir jāievēro. Ja cilvēku vada untumi, vai tad ir iespējams, ka varēs savaldīt viņa prātu? Ja prāts galu galā

būs apmācīts tā, ka tas nedomās ne par ko citu kā vienīgi par Krišnu, tas sasniegs mieru un apklusīs.

*praśānta-manasaṁ hy enaṁ
yoginaṁ sukham uttamam
upaiti śānta-rajasaṁ
brahma-bhūtam akalmaṣam*

"Jogs, kura prāts ir stingri vērsts uz Mani, noteikti sasniedz augstāko laimes pilnību. Viņš stāv pāri kaislībām, apzinās, ka īpašības ir vienāds ar Visaugstāko, un atbrīvojas no visu agrāko darbu pretdarbībām." (Bg. 6.27.)

Prāts vienmēr izgudro laimes priekšmetus. Es vienmēr domāju: "Tas mani padarīs laimīgu," vai "Lūk, tas mani padarīs laimīgu. Laime ir šeit. Laime ir tur." Tādā veidā prāts ved mūs, kur vien tam iegribas. To var salīdzināt ar braukšanu ratos, kuros iejūgts zirgs bez iemauktiem. Mēs nespējam neko vadīt, mēs varam tikai šausmās sēdēt un bezpalīdzīgi skatīties. Tikko prāts ir nodarbināts Krišnas apziņas ceļā, it īpaši Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē, Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē daudzinašanās, tā mežonīgie prāta zirgi pamazām sāk pakļauties. Mums katru savas dzīves mirkli jāveltī kalpošanai Krišnam, un tad mēs varēsim noturēt nemierīgo un nepaklausīgo prātu, lai tas nevilktu mūs no viena priekšmeta uz otru veltīgos laicīgās materiālās pasaules laimes meklējumos.

*yuñjann evaṁ sadātmānaṁ
yogī vigata-kalmaṣaḥ
sukhe na brahma-saṁsparśam
atyantaṁ sukham aśnute*

"Stingrs sevī, brīvs no visas materiālās netīrības jogs saskarsmē ar augstāko apziņu sasniedz augstāko laimes pilnību." (Bg. 6.28.)

Kas sevi veltījis Krišnam, to aizstāv Krišna. Ja kāds nonāk grūtībās, aizstāvis viņu izglābj. Kā teikts Bhagavad-gītā, Krišna ir īsts draugs katrai dzīvai būtnei, un mums jāatjauno sava draudzība ar Viņu. Draudzību var atjaunot, ejot Krišnas apziņas ceļu. Nodarbojoties ar Krišnas apziņu, laicīgās kaislību pilnās vēlmes apstāsies. Šīs kaislību pilnās vēlmes šķir mūs no Krišnas. Krišna ir mūsos un gaida, kad mēs pievērsīsimies Viņam, bet mēs esam pārāk aizņēmti, jo kaislīgi ēdam materiālo vēlmju koka augļus. Šai kaislīgajai vēlmei baudīt augļus ir jābeidzas, mums jāapzinās savs īstais "es", jāapzinās, ka mēs esam Brahmans, tīrs gars.

Svēto vārdu daudzinašana – Krišnas iepazīšanas ceļš

Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē, Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Tā ir pārpasaulīga skaņa. Tā mums palīdz no prāta spoguļa notīrīt putekļus. Pašlaik mūsu prāta spoguļi klāj tik daudz materiālu putekļu, cik putekļu un kvēpu ir Ņujorkas Otrajā avēnijā, kur tie klāj visu, jo pa šo ielu nemitīgi brauc mašīnas. Mēs visu laiku materiāli darbojamies, tāpēc mūsu prāta tīro spoguļi biezā kārtā klāj putekļi, un mēs nespējam neko saredzēt. Šī pārpasaulīgā skaņa (Harē Krišnas mantra) notīra putekļus un dod mums iespēju skaidri redzēt savu īsto, dabisko stāvokli. Tikko mēs nonākam līdz sapratnei: "Es neesmu šis ķermenis. Es esmu garīga dvēsele, un apziņa ir manis pazīme," tā spējam izjust īstu laimi. Harē Krišnas daudzinašanas gaitā, attīroties apziņai, pazūd visas mūsu materiālās ciešanas. Pār materiālo pasauli vienmēr liesmo uguns, un visi cenšas to nodzēst, taču, kamēr mums nav tīras apziņas, garīgās dzīves, tikmēr nav iespējams nodzēst šo materiālās dabas ciešanu uguni.

Viens no Kunga Krišnas atnākšanas mērķiem šajā materiālajā pasaulē ir materiālās esamības uguns nodzēšana visās dzīvajās būtnēs, dodot viņām dharmu.

yadā yadā hi dharmasya

glānir bhavati bhārata
abhyutthānam adharmasya
tadātmānam srjāmy aham

paritrāṇāya sādḥūnām
vināśāya ca duṣkṛtām
dharma-saṁsthāpanārthāya
sambhavāmi yuge yuge

"Bharatas pēcteci, ja kādreiz kaut kur pagrimst reliģija un pārsvaru gūst bezdievība, tad Es ierodos Pats. Lai atpestītu dievbijīgos, iznīcinātu neliešus un atjaunotu reliģijas principus, Es Pats atnāku laikmetu pēc laikmeta." (Bg. 4.7.-8.)

Šajā pantā ir vārds "dharma". Šo vārdu tulko dažādi. Dažkārt to tulko kā "ticība", bet saskaņā ar Vēdu rakstiem dharma nav ticība. Ticība var mainīties, bet dharmu nevar izmainīt. Ūdens ir un paliek šķidr. Ja to pārvērš, piemēram, sasaldē, tas vairs nav savā dabiskajā stāvoklī. Ciets tas ir tikai noteiktos apstākļos. Mūsu dharma jeb dabiskais stāvoklis ir tāds, ka mēs esam Visaugstākā neatņemamas daļiņas, tāpēc mums sava apziņa ir jāsavieno ar Visaugstāko, tā jāpakļauj Viņam.

Stāvoklis, kurā mums pār pasaulīgi jākalpo Visaugstajam Veselumam, materiālās saskarsmes dēļ tiek nepareizi izmantots. Kalpošana ir mūsu dabiskā stāvokļa sastāvdaļa. Visi ir kalpi, neviens nav kungs. Katrs kādam kalpo. Kaut arī prezidenta rokās var būt visa izpildvara valstī, viņš tomēr kalpo valstij, un, kad viņa pakalpojumi vairs nav vajadzīgi, valsts viņu atbrīvo. Domāt par sevi: "Es valdu pār visu, ko redzu," ir maija, maldi. Materiālajā apziņā mūsu kalpošana tiek nepareizi izmantota, jo slēpjas zem dažādiem apzīmējumiem. Kad no prāta spoguļa tiek noslaucīti putekļi, mēs spējam redzēt sevi patiesajā stāvoklī – ka esam mūžīgi Krišnas kalpi.

Nevajag domāt, ka kalpošana materiālajā pasaulē un kalpošana garīgajā gaisotnē neatšķiras. Mēs varam, bailēs drebot, domāt: "Vai tad es arī pēc atbrīves būšu kalps?" Tas tā ir tāpēc, ka mēs zinām, ka būt par kalpu materiālajā pasaulē nav sevišķi patīkami, taču pār pasaulīgi kalpošana ir citāda. Garīgajā valstībā kalps neatšķiras no kunga. Šeit, protams, atšķirība ir, bet absolūtajā pasaulē viss ir viens. Piemēram, Bhagavad-gītā mēs varam izlasīt, ka Krišna kļuva par Ardžunas kalpu un kaujas ratu vadītāju. Savā dabiskajā stāvoklī Ardžuna ir Krišnas kalps, taču Kungs reizēm izturas tā, ka kļūst par sava kalpa kalpu. Tāpēc mums jābūt uzmanīgiem, lai uz garīgo valstību neattiecinātu materiālistiskas domas. Viss, ko mēs materiāli esam pieredzējuši, ir tikai izkropļots garīgās dzīves lietu atspulgs.

Kad mūsu dabiskais stāvoklis jeb dharma matērijas radītā piesārņojuma dēļ pagrimst, tad Dievs Kungs vai nu atnāk Pats kā avatārs, vai arī atsūta kādu no Saviem tuvākajiem kalpiem. Kungs Jēzus Kristus sevi sauca par Dieva dēlu, un tādējādi viņš ir Visaugstā pārstāvis. Arī Muhameds sevi sauca par Visaugstā Kunga kalpu. Ja mēs novirzāmies no dabiskā stāvokļa, tad Dievs Kungs vai nu atnāk Pats, vai sūta Savu pārstāvi, lai paziņotu mums, kāds ir dzīvās būtnes īstenais stāvoklis.

Tāpēc nedrīkst kļūdīties un domāt, ka dharma ir kaut kāda radīta ticība. Būtībā dharmu vispār nevar atdalīt no dzīvās būtnes. Tā dzīvajai būtnei piemīt kā saldums cukuram, kā sāļums sālij, kā cietība akmenim. To nekādā gadījumā nevar atdalīt. Dzīvās būtnes dharma ir kalpošana, un nav grūti saskatīt, ka katrai būtnei ir tieksme kalpot sev vai citiem. Kā kalpot Krišnam, kā izkļūt no materiālistiskās kalpošanas, kā iegūt Krišnas apziņu un atbrīvoties no materiālistiskajiem apzīmējumiem – visu šo zinātņi Krišna māca Bhagavad-gītā.

Vārds "sādhu" iepriekš apskatītajā pantā, kas sākas ar *paritrāṇāya sādḥūnām*, norāda uz svētu cilvēku. Svēts cilvēks ir pacietīgs, ļoti labs pret visiem, viņš ir visu dzīvo būtņu draugs un nevienam nav ienaidnieks, viņš vienmēr ir mierīgs. Ir divdesmit sešas svēta cilvēka pamatīpašības, un Bhagavad-gītā (9.30.) mēs varam izlasīt šādu Krišnas vērtējumu:

apī cet su-durācāro
bhajate mām ananya-bhāk
sādhur eva sa mantavyaḥ
samyag vyavasito hi saḥ

"Cilvēks var izdarīt pat vissliktāko darbu, bet, ja viņš garīgi kalpo Man, tad viņš uzskatāms par svēto, jo iet pareizo ceļu."

Pasaulīgajā līmenī tas, kas vienam ir morāls, citam ir amorāls, un kas ir amorāls vienam, ir morāls citam. Hinduisti uzskata vīna dzeršanu par amorālu, bet rietumu pasaulē vīna dzeršana netiek uzskatīta par amorālu, jo tā ir parasta lieta. Tātad morāle ir atkarīga no laika, vietas, apstākļiem, sabiedriskā stāvokļa utt. Taču jebkurā sabiedrībā ir morālā un amorālā jēdzieni. Šajā pantā Krišna uzsver, ka cilvēks, pat, ja viņš nodarbojas ar amorālām lietām, bet tajā pašā laikā pilnīgi ir Krišnas apziņā, ir uzskatāms par sādhu jeb svēto. Citiem vārdiem sakot, kaut arī cilvēkam var būt kādi amorāli paradumi, jo viņš agrāk bijis saistīts ar amorāliem cilvēkiem, bet, ja viņš pilnīgi ir Krišnas apziņā, šie paradumi nav uzskatāmi par nozīmīgiem. Jebkurā gadījumā, ja cilvēks iegūst Krišnas apziņu, tad viņš pamazām attīrās un kļūst par sādhu. Jo vairāk cilvēks izkopj Krišnas apziņu, jo mazāk paliek sliktu paradumu, un viņš sasniedz svētā pilnību.

Šeit vietā ir stāsts par zagli, kas devās svētceļojumā uz svētu pilsētu, un ceļā viņš un citi svētceļnieki pa nakti apmetās viesnīcā. Zaglis savā zagļa prātā sāka domāt, kā nozagt citu svētceļnieku somas, bet tad iedomājās: "Es taču eju svētceļojumā, un tā nu gan nav īstā reize zagšanai. Nē, nē, es nezagšu." Tomēr paradums bija tik spēcīgs, ka zaglis nevarēja novaldīt savus nagus. Viņš paņēma somu vienam un nolika to citā vietā, tad paņēma somu otram un nolika vēl citā vietā. Tā viņš visu nakti pārvietoja somas no vienas vietas citā, bet sirdsapziņa neļāva neko paņemt. No rīta visi svētceļnieki piecēlās, sāka meklēt savas somas un nevarēja tās atrast. Sacēlās liels strīds, taču pamazām viens pēc otra viņi atrada savas somas, kas bija noliktas dažādās vietās. Kad visi somas bija atraduši, zaglis paskaidroja: "Cienījamie kungi, es esmu zaglis. Naktīs es esmu pieradis zagt, tāpēc es gribēju kaut ko nozagt no jūsu somām, bet padomāju, ka mēs ejam uz svētu vietu, tāpēc zagt nedrīkst. Tad es atļāvos nedaudz pārvietot jūsu somas, par ko lūdzu piedošanu." Lūk, kā izpaužas slikts paradums. Cilvēks vairs negrib zagt, taču, ja viņš ir paradis to darīt, dažreiz to arī izdara. Tādēļ arī Krišna saka, ka cilvēks, kas nolēmis atmest amorālos paradumus un izkopt Krišnas apziņu, ir uzskatāms par sādhu, pat, ja agrāko paradumu vai kādas nejaušības dēļ viņš tomēr paklūp. Nākamajā pantā (Bg. 9.31.) mēs lasām, ka Krišna saka:

kṣipram bhavati dharmātmā
śāśvac-chāntim nigacchati
kaunteya pratijānīhi
na me bhaktaḥ praṇaśyati

"Viņš ātri kļūst taisnais un sasniedz mūžīgu mieru. Kuntī dēls! Paziņo droši, ka Mans bhakta nekad neiet bojā."

Šeit Krišna pavēsta, ka tas, kas sevi uzticējis Krišnas apziņai, pavisam īsā laikā kļūst svēts. Ja mēs izslēdzam elektrisko ventilatoru, ventilators vēl turpina griezties, kaut arī strāva jau izslēgta, bet ir skaidrs, ka tas tūlīt apstāsies. Līdzko mēs patveramies pie Krišnas lotospēdām, mēs izslēdzam savu karmisko darbību, un, kaut arī šī darbība var vēl turpināt griezties, jāsaprot, ka tā ātri mazināsies. Kas pieņem Krišnas apziņu, tam vairs nav atsevišķi jāpūlas kļūt par labu cilvēku. Lūk, kā tas ir. Visas labās īpašības atnāk pašas par sevi. Šrīmad-Bhāgavatamā teikts, ka tas, kas sasniedz Krišnas apziņu, vienlaicīgi ir ieguvis visas labās īpašības. No otras puses, ja cilvēkam nav Dieva apziņas, bet ir daudz labu īpašību, šīs labās īpašības uzskatāmas par veltīgām, jo viņš nekādā veidā nav pasargāts no nevēlamas darbības. Ja cilvēkam nav Krišnas apziņas, viņš šajā materiālajā pasaulē noteikti izdara

kādu ļaunumu.

*janma karma ca me divyam
evaṁ yo vetti tattvataḥ
tyaktvā dehaṁ punar janma
naiti mām eti so 'rjuna*

"Ardžuna! Kas zina Manas atnākšanas un darbības pārpasaulīgumu, tas, atstājis ķermeni, vairs nepiedzimst šai materiālajā pasaulē, bet sasniedz Manu mūžīgo mājvietu." (Bg. 4.9.)

Uzdevums, kuru izpildīt ierodas Krišna, ir paskaidrots tālāk. Kad Viņš atnāk ar kādu uzdevumu, Viņš veic arī kādu darbību. Protams, ir tādi filozofi, kas netic, ka Dievs ierodas kā avatārs. Viņi saka: "Kādēļ gan Dievam būtu jānāk uz šo pūstošo pasauli?" Taču no Bhagavad-gītas mēs uzzinām kaut ko citu. Mums vienmēr jāatceras, ka Bhagavad-gīta ir svētie raksti, un viss, kas Bhagavad-gītā teikts, ir jāpieņem, citādi nav nekādas jēgas to lasīt. Gītā Krišna saka, ka Viņš ir atnācis kā avatārs ar uzdevumu, un, izpildot uzdevumu, Viņš veic darbību. Mēs, piemēram, redzam, ka Krišna darbojas kā kaujas ratu vadītājs, bet Ardžuna dažādā veidā darbojas Kurukšētras kaujas laukā. Kara laikā viens cilvēks vai nācija var nostāties otra cilvēka vai nācijas pusē, tāpat arī Kungs Krišna kaujas laukā nostājās Ardžunas pusē. Patiesībā Krišna nekad nav labāks pret kādu vienu cilvēku un sliktāks pret citu, bet ārēji liekas, ka tas tā ir. Taču šādu attieksmi nekad nevajag saprast laicīgā nozīmē.

Vēl Krišna šajā pantā uzsver, ka Viņa atnākšana materiālajā pasaulē ir pārpasaulīga. Vārds "divjam" nozīmē "pārpasaulīgs". Viņa darbību nekādā ziņā nevar nosaukt par parastu. Pat šodien Indijā augusta beigās cilvēki neatkarīgi no reliģiskās kopas svin Krišnas dzimšanas dienu, tāpat kā rietumu pasaulē svin Ziemassvētkus, Jēzus Kristus dzimšanas dienu. Krišnas dzimšanas dienu sauc par Džanmāštami, un šajā pantā Krišna, runādams par Savu dzimšanu, lieto vārdu "džanma". Ir dzimšana, un tāpēc ir arī noteikta darbība. Krišnas dzimšana un darbība ir pārpasaulīga, un tas nozīmē, ka tā nav parastā dzimšana un darbošanās. Var rasties jautājums, kāpēc Viņa darbība ir pārpasaulīga? Viņš ir dzimis, Viņš kopā ar Ardžunu piedalījās kaujā, Viņam ir tēvs, kuru sauc par Vasudēvu, un māte Dēvakī, ir ģimene – kur tad slēpjas pārpasaulīgums? Krišna saka: *evaṁ yo vetti tattvataḥ* – mums ir patiesībā jāizprot Viņa dzimšana un darbība. Kad cilvēks patiešām zina Krišnas dzimšanu un darbošanos, tad iznākums ir šāds: *tyaktvā dehaṁ punar janma naiti mām eti so 'rjuna* – atstājis materiālo ķermeni, viņš vairs nepiedzimst, bet taisnā ceļā aiziet pie Krišnas. Tas nozīmē, ka viņš kļūst par atbrīvotu dvēseli. Viņš aiziet uz mūžīgo garīgo valstību un sasniedz savu dabisko stāvokli, kas pilns svētlaimes, zināšanu un mūžības. Visu to var sasniegt, ja patiesi zina Krišnas dzimšanas un darbošanās pārpasaulīgumu.

Parasti, ja kāds aiziet no viena ķermeņa, tad viņam ir jāpieņem cits ķermenis. Būtņu dzīve turpinās tikai tāpēc, ka viņas maina vienu ķermenisko ietērpu pret citu; notiek dvēseles pārceļošana saskaņā ar viņu darbiem. Pašlaik mēs varbūt domājam, ka šis materiālais ķermenis ir mūsu īstais ķermenis, taču tas ir apgērbs. Patiesībā mums ir īstais ķermenis, garīgais ķermenis. Salīdzinot ar dzīvās būtnes īsto, garīgo ķermeni, materiālais ķermenis ir virspusējs. Kad šis materiālais ķermenis kļūst vecs un novalkājas vai arī kad to padara nederīgu kāds nelaimes gadījums, mēs to noliekam pie malas gluži tāpat kā nosmērētu vai saplēstu uzvalku un paņemam citu materiālo ķermeni.

*vāsāmsi jīrṇāni yathā vihāya
navāni grhṇāti naro 'parāṇi
tathā śarīrāṇi vihāya jīrṇāny
anyāni samyāti navāni dehī*

"Cilvēks noģērbj vecās drānas un ietērpjas jaunās; arī dvēsele, pametusi vecos un nederīgos materiālos ķermeņus, ieiet jaunus." (Bg. 2.22.)

Sākumā ķermenis ir zirņa lielumā, tad tas kļūst par zīdaiņi, par bērnu, par pusaudzi, par jaunieci, par

pieaugušu cilvēku un vecu cilvēku, un galu galā tas kļūst nederīgs, dzīvā būtne to apmaina pret citu ķermeni. Tāpēc ķermenis vienmēr mainās, un nāve ir tikai mūsu ķermeņa galējā izmaiņa.

*dehino 'smin yathā dehe
kaumāraṁ yauvanam jarā
tathā dehāntara-prāptir
dhīras tatra na muhyati*

"Kā iemiesotā dvēsele šajā ķermenī pāriet no bērnības uz jaunību un vecumu, tā arī nāves brīdī viņa pāriet citā ķermenī. Sevi apzinājušos dvēseli šādas izmaiņas nemaldina." (Bg. 2.13.)

Ķermenis mainās, bet tā iemītnieks paliek nemainīgs. Zēns izaug par vīrieti, bet dzīvā būtne ķermenī nemainās. Patība, kas ir zēnā, neaiziet projām. Arī medicīnas zinātne piekrīt, ka materiālais ķermenis katru brīdī mainās. Dzīvās būtnes tas nemulsina, un gluži tāpat apskaidrota dvēsele neapjūk, kad ar ķermeni nāves brīdī notiek pēdējā pārmaiņa. Taču cilvēks, kas neizprot lietu īsto būtību, sēro. Materiālā stāvoklī mēs to vien darām, kā visu laiku mainām ķermeņus. Tā ir mūsu slimība. Un ne vienmēr mēs savu ķermeni apmainām pret cilvēka ķermeni. Mēs to varam apmainīt pret dzīvnieka ķermeni vai padieva ķermeni – tas ir atkarīgs no mūsu darbiem. Saskaņā ar Padma Purānu ir 8 400 000 dzīvības veidu. Nāves brīdī mēs varam ieiet jebkurā no tiem. Taču Krišna apsola, ka tas, kas patiesi zina Viņa dzimšanu un darbību, tiek atbrīvots no šī pārceļošanas riteņa.

Un kā var patiešām saprast Krišnas dzimšanu un darbību? Tas paskaidrots Bhagavad-gītas astoņpadsmitajā nodaļā:

*bhaktyā mām abhijānāti
yāvān yaś cāsmi tattvataḥ
tato mām tattvato jñātvā
viśate tad-anantaram*

"Saprast Dieva Augstāko Personību tādu, kāds Viņš ir, var tikai ar garīgo kalpošanu. Un, kad cilvēks ar šādu kalpošanu pilnīgi apzinās Visaugsto Kungu, tad viņš var ieiet Dieva valstībā." (Bg. 18.55.)

Šeit atkal lietots vārds *tattvataḥ*, "patiesībā". Zinātni par Krišnu patiesībā var izprast, tikai kļūstot par bhaktu. Kas nav bhakta, kas netiecas pēc Krišnas apziņas, tas nespēj to saprast. Vēl, ceturtās nodaļas sākumā, Krišna saka Ardžunam (Bg. 4.3.), ka Viņš šo seno jogas zinātni māca Ardžunam, jo tas ir "Mans bhakta un Mans draugs". Kas Bhagavad-gītu ir izstudējis akadēmiski, tam Krišnas zinātne ir un paliek mīkla. Bhagavad-gīta nav tāda grāmata, ko var nopirkt grāmatnīcā un saprast ar izglītotu prātu. Ardžuna nebija ne dižens zinātnieks, ne vēdāntists, ne filozofs, ne brāhmans, ne cilvēks atsacīšanās kārtā. Viņš bija ģimenes galva un karavīrs. Tomēr Krišna izvēlējās viņu par cienīgu saņemt Bhagavad-gītu un kļūt par pirmo autoritāti mācekļu pēctecībā. Kāpēc? "Tāpēc, ka tu esi Mans bhakta." Lūk, kas nepieciešams, lai saprastu Bhagavad-gītu, kāda tā ir, un Krišnu, kāds Viņš ir, – jāiegūst Krišnas apziņa.

Kas tad ir Krišnas apziņa? Tā ir prāta spoguļa attīrīšana no putekļiem, daudzinot Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē, Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Daudzinot šo mantru un klausoties Bhagavad-gītu, mēs varam pakāpeniski sasniegt Krišnas apziņu. *Īśvaraḥ sarva-bhūtānām* – Krišna vienmēr ir mūsu sirdī. Ķermeņa kokā sēž gan Virsdvēsele, gan atsevišķā dvēsele. Atsevišķā dvēsele (dzīva) ēd koka augli, bet Virsdvēsele (Paramātma) to vēro. Kad atsevišķā dvēsele uzsāk garīgi kalpot un pakāpeniski sāk sevī attīstīt Krišnas apziņu, tad Virsdvēsele, kas atrodas iekšpusē, sāk palīdzēt tai no prāta spoguļa notīrīt visus putekļus un sārņus. Krišna ir visu svēto cilvēku draugs, un cenšanās iegūt Krišnas apziņu ir svēta lieta. Šravanam kīrtanam – daudzinot un klausoties cilvēks var nonākt līdz Krišnas zinātnes un Pašai Krišnas izpratnei. Un, sapratis Krišnu, cilvēks nāves brīdī tūlīt var aiziet uz Viņa mājvietu garīgajā valstībā. Garīgā valstība Bhagavad-gītā (15.6.) aprakstīta šādi:

na tad bhāsayate sūryo
na śaśāṅko na pāvakaḥ
yad gatvā na nivartante
tad dhāma paramaṁ mama

"Manu augstāko mājvietu neapgaismo ne saule, ne mēness, ne kāda mākslīga gaisma. Kas to sasniedz, tas nekad vairs neatgriežas materiālajā pasaulē."

Materiālā pasaule ir tumša, tāpēc mums ir nepieciešama saule, mēness un elektrība. Vēdas mums iesaka nepalikāt tumsā, bet pārcelties uz gaismas valstību, garīgo valstību. Vārdiem "tumsas pasaule" ir divas nozīmes. Tie ne tikai nozīmē pasauli bez gaismas, bet arī pasauli, kas pildīta ar neziņu.

Visaugstajam Kungam ir neskaitāmas enerģijas. Viņš neatnāk uz šo pasauli darīt darbu. Vēdās teikts, ka Visaugstajam Kungam nekas nav jādara. Arī Bhagavad-gītā (3.22.) Šrī Krišna saka:

na me pārthāsti kartavyaṁ
triṣu lokeṣu kiñcana
nānavāptam avāptavyaṁ
varta eva ca karmaṇi

"Prithas dēls, visās trijās planētu sistēmās nav nekā tāda, kas Man būtu jādara. Es nekā nevēlos, un Man nekā nevajag – un tomēr Es darbojos."

Tāpēc ir aplami domāt, ka Krišnam būtu jānāk uz šo materiālo pasauli un tik daudz kas jādara. Neviens nav līdzīgs Krišnam, neviens nav lielāks par Viņu, Viņam, protams, ir visas zināšanas. Viņam, lai iegūtu zināšanas, nav jāuzņemas grūtības, Viņam nekad nav jāsaņem zināšanas vai jāsasniedz zināšanas. Visos laikos un visos apstākļos Viņš ir pilnīgi zinošs. Viņš varēja stāstīt Bhagavad-gītu Ardžunam, bet neviens nekad nebija mācījis Bhagavad-gītu Viņam. Kas saprot Krišnas stāvokli, tam vairs nav jāatgriežas materiālajā pasaulē, dzimšanas un nāves ritenī. Mēs atrodamies maldu varā, tāpēc izšķiežam savus mūžus, lai pielāgotos materiālajai gaisotnei. Cilvēka dzīve nav tam domāta. Cilvēka dzīve domāta, lai saprastu Krišnas zinātni.

Mums ir dažādas materiālās vajadzības: vajadzība ēst, kopoties, gulēt, aizsargāties un gūt jutekliskas baudas. Šīs vajadzības cilvēkiem un dzīvniekiem ir kopējas. Dzīvnieki ir aizņemti ar šo jautājumu risināšanu, un, ja arī mēs nodarbojamies tikai ar to risināšanu, tad ar ko gan mēs atšķiramies no dzīvniekiem? Taču cilvēkam ir vēl kādas īpašas spējas, ar kurām viņš var attīstīt pār pasaulīgo Krišnas apziņu, bet, ja viņš tās neizmanto, tad viņš ir pieskaitāms dzīvniekiem. Mūsdienu civilizācija pārāk daudz domā par izdzīvošanas jautājumiem, un tas ir trūkums. Mēs esam garīgas būtnes, tāpēc mūsu pienākums ir izraut sevi no dzimšanas un nāves pinekļiem. Jābūt ļoti uzmanīgiem, lai nepalaistu garām to īpašo izdevību, ko dod cilvēka mūžs. Šrī Krišna atnāk Pats, lai dotu Bhagavad-gītu un palīdzētu mums iegūt Dieva apziņu. Tik tiešām, pati materiālā pasaule mums dota tādēļ, lai mēs to izmantotu šīs apziņas attīstīšanai. Ja, saņemot šo izdevību, šo cilvēciskās dzīves dāvanu, to neizmantojam Krišnas apziņas attīstībai, tad reto izdevību palaižam garām. Attīstīt apziņu var pavisam vienkārši: *śravaṇam kīrtanam* – klausoties un daudzino. Nav jādara nekas cits, kā tikai jā klausās, un, ja rūpīgi klausīsimies, apgaismība noteikti atnāks. Krišna noteikti palīdzēs, jo Viņš ir mūsos. Mums tikai jāpapūlas un jāveltī tam nedaudz laika. Mums nevajag neviena, kas prasītu, vai ejam uz priekšu vai ne. Mēs to zināsim paši, tāpat kā izsalcis cilvēks ēdot jūt, ka sātīga maltīte apmierina viņa izsalkumu.

Īstenībā Krišnas apziņas jeb sevis apzināšanās ceļš nav īpaši grūts. Krišna Bhagavad-gītā to mācīja Ardžunam, un, ja mēs sapratīsim Bhagavad-gītu, kā to saprata Ardžuna, mums nebūs grūti nonākt līdz pilnībai. Bet, ja mēģināsim skaidrot Bhagavad-gītu saskaņā ar savu pasaulīgo, akadēmisko domāšanu, tad visu sabojāsim.

Kā jau iepriekš tika teikts, Harē Krišnas daudzinašana ir paņēmiens, kas no prāta spoguļa notīra visus

netīrumus, kas tur sakrājušies materiālas saskarsmes dēļ. Lai atjaunotu Krišnas apziņu, nav nepieciešama ārējā palīdzība, jo Krišnas apziņa jau dus patībā. Īstenībā tā ir patības īpašība. Ar šo paņēmienu mums tā tikai jāizsauc. Krišnas apziņa ir mūžīga. Tā nav nekāda doktrīna vai ticējumu kopa, ko sludina kaut kāda organizācija. Tā ir visās būtņēs, vienalga, vai tie būtu dzīvnieki vai cilvēki. Kad Kungs Čaitanja Mahāprabhu aptuveni pirms piecsimts gadiem gāja cauri džungļiem Dienvidindijā, Viņš dziedāja Harē Krišna, un visi dzīvnieki – tīgeri, ziloņi, brieži – pievienojās Viņam un, skatot svētajam vārdam, dejoja. Tas, protams, ir atkarīgs no daudzinašanas tīrības. Bet ar laiku, turpinot daudzinašanu, mēs noteikti attīrīsimies.

Redzēt Krišnu vienmēr un visur

Krišna mums rāda, kā ikdienas dzīvē iegūt Krišnas apziņu. Mums nevajag ne pārtraukt pildīt savu pienākumu, ne arī pārtraukt darboties. Mums vajag virzīt savu darbību Krišnas apziņā. Ikvienam dzīvē ir kāda nodarbošanās, bet ar kādu apziņu viņš darbojas? Visi domā: "Lai uzturētu ģimeni, man ir ar kaut ko jānodarbojas." Sabiedrībai, valdībai vai ģimenei ir jābūt apmierinātai, un neviens nav brīvs no šādas apziņas. Cilvēkam ir jābūt pareizajā apziņā, un tad viņš varēs labi darīt jebkuru darbu. Tas, kura apziņa ir satraukta, kurš rīkojas kā ārprātīgais, nevar pildīt nekādu pienākumu. Mums labi jāpilda savs pienākums, un tas jā dara ar domu darīt prieku Krišnam. Mums nevajag mainīt darbu, bet jāsaprot, kādēļ mēs strādājam. Jebkurš darbs, ko mums nākas darīt, ir jāizdara, nedrīkst pieļaut, lai mūs no tā atrautu kāma, vēlme. Sanskritā vārdu "kāma" lieto, lai norādītu uz iekāri, vēlmi vai jutekļu apmierinājumu. Šrī Krišna māca, ka mēs nedrīkstam strādāt kāmas apmierināšanai jeb savai iekārei. Uz to balstās visa Bhagavad-gītas mācība.

Ardžuna gribēja apmierināt jutekļus un atturēties no cīņas ar saviem radniekiem, bet Krišna runāja ar Ardžunu un pārliecināja viņu, ka pienākums jāpilda par prieku Visaugstākajam. No materiālā viedokļa raugoties, atteikšanās no karaļvalsts un atteikšanās nogalināt radniekus var likties ļoti dievbijīga rīcība, taču Krišna to neatzina, jo Ardžunas lēmuma pamatā bija vēlme apmierināt jutekļus. Nevajag mainīt nodarbošanos, tāpat kā to nemainīja Ardžuna, bet vajag mainīt apziņu. Taču, lai mainītu apziņu, vajadzīgas zināšanas. Lūk, kādas ir šīs zināšanas: "Es esmu neatņemama Krišnas daļa, Krišnas augstākā enerģija." Tādas ir īstenās zināšanas. Relatīvās zināšanas var mums mācīt, kā labot mašīnu, bet absolūtās zināšanas ir zināšanas par to, ka mēs esam cieši saistīti ar Krišnu. Mēs esam Viņa daļiņas, un mūsu, daļiņu, prieks ir atkarīgs no veseluma. Piemēram, mana roka var gūt prieku, kad tā ir klāt pie ķermeņa un kalpo man. Tā nesaņem prieku, kalpojot cita ķermenim. Mēs esam Krišnas daļiņas, tāpēc mūsu prieks ir kalpošanā Viņam. Ikviens domā: "Es nevaru būt laimīgs, kalpojot tev. Es varu būt laimīgs, tikai kalpojot sev." Bet neviens nezina, ko nozīmē "sev". Tas nozīmē – Krišna.

*mamaivāṁśo jīva-loke
jīva-bhūtaḥ sanātanaḥ
manaḥ śaṣṭhānīndriyāni
prakṛti sthāni karṣati*

"Dzīvās būtnes šai saistītajā pasaulē ir Manas mūžīgās daļiņas. Saistītajā dzīvē tās smagi cīnās ar sešiem jutekļiem, no kuriem viens ir prāts." (Bg. 15.7.)

Dzīvas jeb dzīvās būtnes materiālās saskarsmes dēļ tagad ir atdalījušās no veseluma. Tāpēc mums ir nepieciešams censties atkal pieķerties tam caur mūsos apslēpto Krišnas apziņu. Mēs mākslīgi cenšamies aizmirst Krišnu un dzīvot neatkarīgi, taču tas nav iespējams. Ja mēs cenšamies dzīvot neatkarīgi no Krišnas, tad nonākam materiālās dabas likumu varā. Ja kāds domā, ka viņš nav atkarīgs no Krišnas, tad viņš kļūst atkarīgs no Krišnas maldinātājas enerģijas. Gluži tāpat kā cilvēks, kurš domā, ka viņš nav atkarīgs no valdības un tās likumiem, kļūst atkarīgs no policijas. Visi cenšas kļūt neatkarīgi, un to sauc par maiju, maldiem. Kļūt neatkarīgam nav iespējams ne individuāli, ne kādā

kopībā, ne sabiedriski vai nacionāli, ne arī Visuma mērogā. Kad mēs apjēdzam savu atkarību, tad mums jau ir kaut kādas zināšanas. Šodien daudzi tiecas pēc miera pasaulē, bet viņi nezina, kā jāliek lietā šī miera formula. Apvienotās Nācijas ir cīnījušās par mieru jau tik daudzus gadus, bet kari joprojām turpinās.

*yac cāpi sarva-bhūtānām-
bījam tad aham arjuna
na tad asti vinā yat syān
mayā bhūtaṁ carācaram*

"Vēl, Ardžuna, Es esmu visa esošā radītāja sēkla. Nav nekā tāda, kas varētu pastāvēt bez Manis – ne kustīga, ne nekustīga." (Bg. 10.39.)

Tātad Krišna ir visa īpašnieks, galējais visu labumu un visu darbību augļu saņēmējs. Mēs varam sevi uzskatīt par darba augļu īpašniekiem, taču šāds uzskats ir aplams. Mums jāsaprot, ka Krišna ir visu mūsu darba augļu galējais īpašnieks. Iestādē var strādāt simtiem cilvēku, un visi viņi zina, ka darījumu ienākumi pieder īpašniekam. Tiklīdz bankas kasieris domā: "Man ir tik daudz naudas. Es esmu tās īpašnieks. Aiznesīšu naudu mājās," tā sākas viņa bēdas. Ja domājam, ka visu, ko esam sakrājuši, mēs varam izmantot savu jutekļu apmierināšanai, tad mēs darbojamies, kāmas, iekāres, vadīti. Bet, ja mēs saprotam, ka viss, kas mums ir, pieder Krišnam, tad esam atbrīvoti. Mums rokās var būt tā pati nauda, bet tikko mēs domājam, ka esam īpašnieki, tā mūs vada maija. Ja cilvēkam visu laiku ir apziņa, ka viss pieder Krišnam, tad viņš ir patiesi izglītots.

*īśāvāsyam idaṁ sarvaṁ
yat kiñca jagatyāṁ jagat
tena tyaktena bhūñjīthā
mā gṛdhaḥ kasya svid dhanam*

"Pār visu dzīvo un nedzīvo Visumā valda Dievs Kungs, un viss pieder Viņam, tādēļ ikvienam būs pieņemt tikai nepieciešamo, kas dots kā viņa daļa, un nebūs pieņemt neko citu, labi zinot, kam tas pieder." (Šrī Īšopanišada, pirmā mantra)

Jāatjauno *īśāvāsyā* apziņa – apziņa, ka viss pieder Krišnam. Tā jāatjauno ne tikai sevī, bet arī nācijā un Visumā. Tad iestāsies miers. Mēs bieži gribam būt filantropi un altruisti, mēs gribam būt draugi saviem tautiešiem, ģimenes locekļiem un visiem pasaulē, taču tam visam pamatā ir aplama izpratne. Īstais draugs ir Krišna, un, ja gribam dot svētību savai ģimenei, nācijai vai planētai, tad mums jāstrādā Viņam. Ja mēs rūpējamies par savas ģimenes labklājību, tad cenšamies dot Krišnas apziņu visiem tās locekļiem. Tik daudzi cilvēki cenšas darīt labu savai ģimenei, bet diemžēl viņiem tas neizdodas. Un viņi nezina, kāpēc. Bhāgavatamā teikts, ka cilvēks nedrīkst kļūt par tēvu, māti vai skolotāju, ja viņš nespēj glābt savus bērnus no nāves, no materiālās dabas žņaugiem. Tēvam ir jāzina par Krišnu, viņam jābūt pārliecinātam, ka nevainīgajiem bērniem, kas viņam uzticēti, vairs nebūs jānonāk dzimšanas un nāves ritenī. Viņam jāapņemas mācīt savus bērnus tā, lai tie vairs nebūtu pakļauti sāpju pilnajam dzimšanas un nāves ritenim. Taču, pirms cilvēks spēj to izdarīt, viņam pašam tas jāiemācās. Ja cilvēks apgūst Krišnas apziņu, tad viņš spēj palīdzēt ne tikai saviem bērniem, bet arī sabiedrībai un nācijai. Bet, ja viņu pašu saista neziņa, kā gan viņš var atraisīt citus sev līdzīgos? Pirms viņš spēj atbrīvot citus, jāatbrīvo pašam sevi. Patiesībā neviens nav brīvs, visus ir apbūrusi materiālā daba, taču to, kurš sevi uzticējis Krišnam, maija nespēj skart. No visiem cilvēkiem tikai viņš ir brīvs. Ja cilvēks iznāk saulē, tad par tumsu nevar būt ne runas. Bet, ja viņu apgaismo mākslīgā gaisma, tad tā var nozībsnīt un nodzist. Krišna ir kā saules gaisma. Kur ir Viņš, tur nevar būt ne runas par tumsu un neziņu. Gudri cilvēki, mahātmas, to saprot.

*aham sarvasya prabhavo
mattaḥ sarvaṁ pravartate*

*iti matvā bhajante mām
budhā bhāva-samanvitāḥ*

"Es esmu garīgo un materiālo pasaļu avots. No manis viss izplūst. Gudrie, kas to labi apzinās, garīgi kalpo Man un godina Mani no visas sirds." (Bg. 10.8.)

Pantā lietots vārds "budha", kas norāda uz gudru un mācītu cilvēku. Kā šādu cilvēku pazīt? Viņš zina, ka Krišna ir visa pirmavots, ka viss izplūst no Viņa. Šāds cilvēks zina, ka viss, ko viņš redz, ir nācis no Krišnas. Materiālajā pasaulē dzimumdzīve ir viens no svarīgākajiem faktoriem. Dzimumu pievilkšanās pastāv visos dzīvības veidos, un var rasties jautājums, no kurienes tā nāk. Gudrs cilvēks zina, ka šāda tieksme ir Krišnā un ka tā atklājas Viņa attiecībās ar Vradžas jaunavām. Visu, kas atrodams materiālajā pasaulē, pilnīgā veidā var atrast arī Krišnā. Atšķirība ir tāda, ka materiālajā pasaulē viss izpaužas izkropļotā veidā. Krišnā visas šīs tieksmes un izpausmes pastāv tīrā apziņā, garā. Kas to zina, kas ir zināšanu pilns, tas kļūst par tīru Krišnas bhaktu.

*mahātmānas tu mām pārtha
daivīm prakṛtim āśritāḥ
bhajanty ananya-manaso
jñātvā bhūtādim avyayam*

*satatam kīrtayanto mām
yatantaś ca dṛḍha-vratāḥ
namasyantaś ca mām bhaktyā
nitya-yuktā upāsate*

"Prithas dēls! Diženās, no maldiem brīvās dvēseles aizsargā dievišķā daba. Tās garīgi kalpo Man, jo zina, ka Es esmu Dieva Augstākā Personība, sākotnējā un neiznīcināmā. Vienmēr apdziedot Manu godību, visiem spēkiem un ar lielu noteiktību cenšoties, noliecoties manā priekšā, šīs dižās dvēseles nepārtraukti garīgi kalpo Man." (Bg. 9.13.-14.)

Kurš ir dižena dvēsele, mahātma? Tas, pār kuru valda augstākā enerģija. Mēs esam dzīvās būtnes un atrodamies uz robežas. Mēs varam aiziet pie jebkuras no šīm divām enerģijām. Krišna ir pilnīgi neatkarīgs, un mums kā Viņa neatņemamām daļiņām arī ir šī neatkarība. Tāpēc mēs varam izvēlēties, kuras enerģijas vadībā darboties. Tā kā mēs nekā nezinām par augstāko dabu, mums nav citas izejas, kā palikt zemākajā dabā.

Dažas filozofijas māca, ka nav citas dabas kā vienīgi tā, kuru mēs pašlaik uztveram, un ka vienīgais risinājums ir pazust un kļūt par tukšumu. Bet mēs nevaram kļūt par tukšumu, jo esam dzīvas būtnes. Tas, ka mēs mainām ķermeņus, nenozīmē, ka visam ir beigas. Pirms mēs izklūstam no materiālās dabas ietekmes, mums jāapjēdz mūsu īstā vieta, uz kuriem mums jāiet. Ja nezinām, kurp iet, tad varam tikai teikt: "Jā, bet mēs nezinām, kas ir augstāks un kas ir zemāks. Mēs zinām tikai šo, tāpēc paliksim šeit un sapūsim." Taču Bhagavad-gīta mums vēsta par augstāko enerģiju, augstāko dabu.

Ko runā Krišna, to Viņš saka mūžībai – tas nemainās. Nav svarīgi, ar ko mēs pašlaik nodarbojamies vai ar ko nodarbojās Ardžuna – mums tikai jāizmaina sava apziņa. Pašlaik mūs vada savtīguma apziņa, bet mēs nezinām, kādam īsti jābūt mūsu savtīgumam. Patiesībā mēs rūpējamies nevis par sevi, bet gan par jutekļiem. Viss, ko mēs darām, ir veltīts jutekļu apmierinājumam. Jāizmaina ir tieši šī apziņa. Tā ir jāaizstāj ar mūsu īsto savtīgumu – Krišnas apziņu.

Kā to izdarīt? Kā dzīvē iespējams ik brīdi apzināties Krišnu? Patiesībā Krišna ļauj mums to izdarīt ļoti viegli:

*raso 'ham apsu kaunteya
prabhāsmi śaśi-sūryayoḥ
praṇavaḥ sarva-vedeṣu*

"Kuntī dēls (Ardžuna)! Es esmu ūdens garša, Es esmu saules un mēness gaisma, zilbe "om" Vēdu mantrās, Es esmu skaņa ēterā un spējas cilvēkā." (Bg. 7.8.)

Šajā pantā Šrī Krišna apraksta, kā mēs varam pilnīgi apzināties Viņu visos dzīves posmos. Visām dzīvajām būtņēm jādzer ūdens. Ūdens garša ir tik brīnišķīga, ka slāpēs mums liekas – var palīdzēt vienīgi ūdens. Neviens ražotājs nespēj radīt ūdens tīro garšu. Tā, dzerot ūdeni, mēs varam atcerēties Krišnu jeb Dievu. Neviens nevar nedzert ūdeni, tas jādzer katru dienu, un tā līdzī nāk Dieva apziņa – kā gan mēs to varētu aizmirst?

Gluži tāpat, ja kaut kas spīd, tad tas arī ir Krišna. Sākotnējais garīgo debesu mirdzums, brahmadžoti, izplūst no Krišnas ķermeņa. Materiālās debesis ir pārklātas. Materiālais Visums pēc savas dabas ir tumšs, un naktī mēs to redzam. To mākslīgi apgaismo saule un mēness atstarotā gaisma, arī elektrība. No kurienes nāk šī gaisma? Sauli apgaismo brahmadžoti jeb žilbinošais garīgo debesu mirdzums. Garīgajā valstībā nevajag ne sauli, ne mēnesi, ne elektrību, jo visu apgaismo brahmadžoti. Taču uz zemes, redzot saules gaismu, mēs varam vienmēr atcerēties Krišnu.

Daudzinot Vēdu mantras, kas sākas ar "om", mēs arī varam atcerēties Krišnu. "Om", tāpat kā Harē Krišna, arī ir Dieva uzruna, "om" arī ir Krišna. *śabdaḥ* nozīmē "skaņa", un vienmēr, kad mēs dzirdam kādu skaņu, mums jāatceras, ka tā ir sākotnējais skaņas skanējums, tīrās garīgās skaņas "om" jeb Harē Krišnas skanējums. Jebkura skaņa, ko mēs dzirdam materiālajā pasaulē, ir tikai sākotnējais garīgās skaņas "om" atbalss. Tādā veidā, dzirdot skaņu, dzerot ūdeni, redzot gaismu, mēs varam atcerēties Dievu. Ja mēs to spējam, vai tad var būt tāds brīdis, kad mēs Viņu neatcerēsimies? Lūk, kāds ir Krišnas apziņas ceļš. Tā mēs varam atcerēties Krišnu divdesmit četras stundas diennaktī, un Krišna būs ar mums. Protams, Krišna vienmēr ir ar mums, bet, tikko mēs to atceramies, tā Viņa klātbūtne kļūst patiesa un jūtama.

Ir deviņi paņēmieni, kā būt kopā ar Dievu, un pirmais paņēmieni ir šravana, klausīšanās. Lasot Bhagavad-gītu, mēs klausāmies Krišnas runu, un tas nozīmē, ka mēs patiešām esam kopā ar Krišnu jeb Dievu. (Mums vienmēr jāatceras, ka, runājot par Krišnu, mēs norādām uz Dievu.) Jo vairāk mēs esam kopā ar Dievu un klausāmies Krišnas vārdus un mācību, jo mazāk paliek materiālās dabas radīto sārņu. Ja saprotam, ka Krišna ir skaņa, gaisma, ūdens un vēl daudz kas cits, tad mēs vairs nevaram izvairīties no Krišnas. Ja mēs tādā veidā atceramies Viņu, tad mēs pastāvīgi esam kopā ar Viņu.

Būt kopā ar Krišnu ir tas pats, kas atrasties saulē. Kur ir saule, tur nav netīrības. Kas atrodas ultravioletajos saules staros, tas nenaslimst. Rietumu medicīnā saules starus iesaka pret visām slimībām, arī Vēdās teikts, ka slimam cilvēkam jāgodina saule, lai izveseļotos. Gluži tāpat, ja mēs Krišnas apziņā esam kopā ar Krišnu, mūsu slimības tiek izārstētas. Atkārtojot Harē Krišna, mēs varam būt kopā ar Krišnu, mēs varam redzēt, ka ūdens ir Krišna, ka saule un mēness ir Krišna, mēs varam dzirdēt Krišnu skaņā un nogaršot Viņu ūdenī. Diemžēl pašlaik mēs Krišnu esam aizmirsuši. Bet tagad mums jāatjauno garīgā dzīve un Viņš jāatceras.

Šo šravanas un kīrtanas ceļu, klausīšanās un daudzināšanas ceļu, apstiprināja Kungs Čaitanja Mahāprabhu. Kad Kungs Čaitanja runāja ar Savu draugu, diženo bhaktu Rāmānandu Rāju, Kungs tam jautāja, kādi ir garīgās apzināšanās paņēmieni. Rāmānanda ieteica varnāšrama-dharmu, sanjāsu, atteikšanos no darbības un vēl daudz citu ceļu, taču Kungs Čaitanja sacīja: "Nē, šie paņēmieni nav īpaši labi." Katru reizi, kad Rāmānanda Rāja kaut ko lika priekšā, Kungs Čaitanja no tā atteicās un prasīja labāku garīgās pilnveidošanās paņemienu. Galu galā Rāmānanda Rāja nocitēja Vēdu aforismu, kas ieteica mest pie malas visas pūles ar prātu aptvert Dievu, jo ar prātošanu pie Absolūtās Patiesības nonākt nav iespējams. Piemēram, zinātnieki var prātot par tālām zvaigznēm un planētām, taču bez pieredzes viņi nekad nenonāks ne pie kādiem secinājumiem. Cilvēks var prātot visu savu mūžu un

neonākt ne pie kādiem secinājumiem.

Īpaši bezjēdzīgi ir prātot par Dievu. Tāpēc Šrīmad-Bhāgavatama iesaka mest pie malas visādu prātošanu. Tās vietā tiek ieteikts kļūt pazemīgam, saprast, ka ne tikai cilvēks pats irniecīgs radījums, bet arī, ka Zeme ir tikai mazs punktiņš Visuma telpā. Ņujorka var likties ļoti liela, taču, kad cilvēks apjēdz, ka Zeme ir tikai mazs punktiņš un ka uz Zemes Savienotajās Valstīs Ņujorka arī ir tikai mazs punktiņš, ka Ņujorkā viņš ir tikai viens daudzu miljonu vidū, tad cilvēks saprot, ka viņš galu galā nemaz tik svarīgs nav. Jāapzinās, ka Visuma un Dieva priekšā mēs esam nenožīmīgi, jāatmet viltus lepnums un jākļūst pazemīgiem. Jāuzmanās, lai nekristu par upuri vārdes filozofijai. Reiz kādā akā dzīvoja varde, kas bija dzirdējusi, ka pastāv tāds Atlantijas okeāns, un jautāja savai draudzenei: "Kas tad tas Atlantijas okeāns tāds ir?"

"Tas ir liels, liels ūdens," atbildēja draudzene.

"Cik liels? Divreiz lielāks par šo aku?"

"Nē. Daudz, daudz reižu lielāks," atbildēja draudzene.

"Cik reižu? Desmit?" Tā nu varde skaitīja un skaitīja. Bet vai viņa kādreiz sapratīs, cik dziļš un plašs ir diženais okeāns? Mūsu iespējas, pieredze un prāta spēks vienmēr ir ierobežoti. Mēs esam spējīgi tikai uz šādu vārdes filozofiju. Tāpēc Šrīmad-Bhāgavatama iesaka mest pie malas domu ar prātu aptvert Visaugstāko. Tā būtu veltīga laika izšķiešana.

Kas gan mums jādara, kad esam atmetuši prātošanu? Bhāgavatama iesaka kļūt pazemīgiem un pazemīgi uzklausīt Dieva vēstījumu. Šo vēstījumu var izlasīt Bhagavad-gītā un citās Vēdu grāmatās, arī Bībelē un Korānā – jebkurā īstenā garīgajā grāmatā, to var uzklausīt arī no tādas dvēseles, kas ir apzinājusies sevi. Galvenais ir tas, ka cilvēks nedrīkst prātot par Dievu, viņam tikai jāklausās par Dievu. Kāds būs šādas klausīšanās iznākums? Neatkarīgi no tā, kas ir cilvēks, – vai viņš ir nabags vai bagāts, amerikānis, eiropietis vai indietis, brāhmans, šūdra vai vienalga kas –, ja cilvēks tikai klausās Dieva pārpasaulīgo vārdu, tad Dievs Kungs, kuru nav iespējams uzveikt ne ar kādu spēku vai varu, tiks uzvarēts ar mīlestību. Ardžuna bija Krišnas draugs, bet Krišna, lai gan Viņš ir Visaugstais Dievs, kļuva par Ardžunas kaujas ratu vadītāju, par viņa kalpu. Ardžuna mīlēja Krišnu, un Krišna šādi atbildēja uz viņa mīlestību. Kad Krišna bija mazs bērns, Viņš spēlēdamies paņēma sava tēva Nandas Mahārādžas kurpes un uzlika tās Sev uz galvas. Cilvēki var ļoti pūlēties, lai saplūstu ar Dievu, bet patiesībā mēs varam pacelties pāri šādai saplūšanai. Mēs varam kļūt par Dieva Kunga tēvu. Patiesībā Dievs ir visas radības tēvs, Viņam Pašam nav tēva, taču Viņš pieņem Savu bhaktu, Savu mīlētāju par tēvu. Krišna aiz mīlestības ir ar mieru, lai bhakta viņu uzveic. Un viss, kas jādara, – ļoti rūpīgi jāklausās Dieva vēstījums.

Bhagavad-gītas septītajā nodaļā (7.9.) Šrī Krišna parāda vēl citus ceļus, kā Viņu sajūst katrā dzīves solī.

*puṇyo gandhaḥ pṛthivyām ca
tejaś cāsmi vibhāvasau
jīvanam sarva-bhūteṣu
tapaś cāsmi tapasviṣu*

"Es esmu sākotnējā zemes smarža un uguns karstums. Es esmu visa dzīvā dzīvība un visu askētu askēze."

Vārdi *puṇyo gandhaḥ* norāda uz smaržām. Tikai Krišna spēj radīt smaržas. Kaut kādas smaržas mēs varam radīt sintētiski, bet tās nav salīdzināmas ar dabiskajām. Sajūtot jauku, dabisku smaržu, mēs varam domāt: "Te ir Dievs, te ir Krišna." Redzot kaut ko dabiski skaistu, mēs varam domāt: "Šeit ir Krišna." Arī tad, kad mēs redzam kaut ko neparastu, spēcīgu vai brīnišķīgu, mēs varam domāt: "Šeit ir Krišna." Arī, redzot kaut ko dzīvu, vienalga, vai tas būtu koks, augs, dzīvnieks vai cilvēks, mums

jāsaprot, ka šī dzīvība ir neatņemama Krišnas daļiņa. Tiklīdz garīgā dzirksts, Krišnas neatņemamā daļiņa, tiek izņemta no ķermeņa, tā ķermenis sabrūk.

*bījam mām sarva-bhūtānām
viddhi pārtha sanātanam
buddhir buddhimatām asmi
tejas tejasvinām aham*

"Prithas dēls! Zini, ka Es esmu visa pastāvošā pirmsēkla. Es esmu saprātīgo saprāts un vareno varenība." (Bg. 7.10.)

Šeit vēlreiz ir skaidri pateikts, ka Krišna ir visa dzīvā dzīvība. Uz katra soļa mēs varam redzēt Dievu. Cilvēki jautā: "Vai jūs varat man parādīt Dievu?" Jā, protams. Dievu var redzēt tik daudzos dažādos veidos. Bet, ja cilvēks aizver acis un saka: "Nē, es neieraudzišu Dievu," tad kā gan viņam var to parādīt?

Iepriekšējā pantā vārds *bījam* nozīmē "sēkla", un šī sēkla ir pasludināta par mūžīgu (*sanātanam*). Mēs redzam milzīgu koku, bet no kā šis koks ir izaudzis? No sēklas, un šī sēkla ir mūžīga. Esības sēkla ir katrā dzīvā būtnē. Pats ķermenis var iziet cauri daudzām jo daudzām pārvērtībām: tas var attīstīties mātes klēpī, piedzimt par mazu zīdaiņi, izaugt cauri bērnībai un pusaudža vecumam, bet esības sēkla, kas ir tajā, ir pastāvīga. Tāpēc tā ir sanātana. Mēs nemanām, ka mainām savus ķermeņus ik mirkli, ik sekundi. Taču bīdža, sēkla, garīgā dzirksts, nemainās. Krišna pavēsta, ka Viņš ir visa esošā mūžīgā sēkla. Viņš ir arī saprātīgā cilvēka saprāts. Ja Krišna nav devis, tad cilvēks nevar būt neparasti saprātīgs. Ikviens grib būt saprātīgāks par citiem, taču bez Krišnas žēlastības tas nav iespējams. Tāpēc, ja kādreiz mēs satiekam neparasti saprātīgu cilvēku, tad jādomā: "Šis saprāts ir Krišna." Gluži tāpat ļoti ietekmīga cilvēka vara arī ir Krišna.

*balam balavatām cāham
kā ma-rāga-vivarjitam
dharmāviruddho bhūteṣu
kāmo 'smi bharatarṣabha*

"Es esmu stipro spēks, brīvs no iekāres un vēlmēm. Es esmu dzimumdzīve, kas nav pretrunā ar reliģijas principiem, ak, Bhāratu kungs (Ardžuna)." (Bg. 7.11.)

Zilonis un gorilla ir ļoti stipri dzīvnieki, un mums jāsaprot, ka viņi savu spēku saņem no Krišnas. Cilvēks ar savām pūlēm šādu spēku sasniegt nevar, bet, ja Krišna dod, tad cilvēks var kļūt tūkstošreiz stiprāks par ziloni. Par diženo karotāju Bhīmu, kurš cīnījās Kurukšētras kaujas laukā, bija teikts, ka viņš ir desmittūkstošreiz stiprāks par ziloni. Gluži tāpat vēlēšanās vai iekāre (*kāma*), kas nav pretrunā ar reliģijas principiem, arī jāuzskata par Krišnu. Kāda iekāre? Iekāre parasti nozīmē dzimumdzīvi, bet šeit *kāma* norāda uz tādu dzimumdzīvi, kas nav pretrunā ar reliģijas principiem. Tā ir dzimumdzīve ar nolūku radīt labus bērnus. Ja cilvēks spēj radīt labus bērnus, kas apzinās Krišnu, tad viņš var nodarboties ar dzimumdzīvi tūkstošiem reižu, bet, ja viņš spēj radīt tikai tādus bērnus, kuri aug ar kaķu un suņu apziņu, tad viņa dzimumdzīve jāuzskata par nereliģisku. Reliģiskās un civilizētās sabiedrībās laulība domāta, lai dzimumdzīvē dzimtu labi bērni. Tāpēc dzimumdzīve laulībā tiek uzskatīta par reliģisku, bet dzimumdzīve ārpus laulības – par nereliģisku. Patiesībā sanjāsī ne ar ko neatšķiras no ģimenes cilvēka, ja vien ģimenes cilvēka dzimumsakari balstās uz reliģijas principiem.

*ye caiva sāttvikā bhāvā
rajasas tāmasās ca ye
matta eveti tām viddhi
na tv ahaṁ teṣu te mayi*

"Visi esības stāvokļi – gan skaidrība, gan kaislības, gan tumsība – ir izpaudušās no Manas enerģijas. Vienā ziņā Es esmu viss, taču Es esmu neatkarīgs. Es neesmu pakļauts materiālās dabas īpašībām."

(Bg. 7.12.)

Krišnam varētu uzdot šādu jautājumu: "Tu saki, ka Tu esi skaņa, ūdens, gaisma, smarža, visa sēkla, spēks un kāma, vēlme, – vai tas nozīmētu, ka Tu pastāvi tikai skaidrībā?" Materiālajā pasaulē ir trīs dabas īpašības: skaidrība, kaislības un tumsība. Līdz šim Krišna ir saucis sevi tikai par to, kas ir skaidrībā (piemēram, dzimumdzīve laulībā saskaņā ar reliģijas principiem). Bet kā ir ar citām īpašībām? Vai Krišna ir arī tajās? Uz mūsu jautājumu Krišna atbild, ka viss, kas vien materiālajā pasaulē redzams, radies triju materiālās dabas īpašību mijiedarbībā. Viss, kas ir redzams, ir skaidrības, kaislību un tumsības savienojums, un visos gadījumos šos trīs stāvokļus "esmu radījis Es". Tie ir Krišnas radīti, tāpēc tie ir Viņā, bet Viņš nav tajos, jo Krišna Pats stāv pāri trijām īpašībām. Bet, no otras puses, viss sliktais un ļaunais, kas radies no tumsības, arī ir Krišna, kad Krišna to izmanto. Kā tas notiek? Piemēram, elektrības inženieris ražo elektrību. Mūsu mājās šī elektriskā enerģija izpaužas kā ledusskapja aukstums un elektriskās plīts karstums, taču elektrostacijā elektrība nav ne auksta, ne karsta. Šī enerģija dažādajās dzīvajās būtnēs var izpausties dažādi, bet, no Krišnas viedokļa, tā neatšķiras. Tādēļ Krišna dažkārt darbojas tā, ka tas izskatās pēc kaislībām vai tumsības, bet Krišnam Pašam viss ir Krišna, tāpat kā inženierim elektriķim elektriskā enerģija ir tikai elektrība un nekas cits. Viņš nešķiro, vai tā ir "auksta elektrība" vai "karsta elektrība".

Visu ir radījis Krišna. Patiešām, Vēdānta-sūtra to apstiprina: *athāto brahma jijñāsā janmādy asya yataḥ* – viss izplūst no Augstākās Absolūtās Patiesības. Kas dzīvajai būtnei liekas slikts vai labs, tas tāds ir tikai viņai, jo tā ir saistīta. Krišna nav saistīts, tāpēc Viņam nevar būt ne runas par kaut ko sliktu vai labu. Mēs esam saistīti, tāpēc ciešam no pretrunām, bet Viņam viss ir pilnīgs.

Mulķu ceļi un gudro ceļi

Krišna ir aprakstījis, kāds Viņš ir. Tomēr mēs nejutām piesaistību Viņam. Kādēļ tā? Iemeslu pasaka Pats Krišna:

*daivī hy eṣā guṇa-mayī
mama māyā duratyayā
mām eva ye prapadyante
māyām etām taranti te*

"Ļoti grūti uzvarēt Manu dievišķo enerģiju, kas sastāv no trijām materiālās dabas īpašībām. Bet tie, kas uzticējuši sevi Man, pavisam viegli spēj pacelties tai pāri." (Bg. 7.14.)

Materiālo pasauli caurstrāvo trīs materiālās dabas īpašības. Tās iedarbojas uz visām dzīvajām būtnēm. Ja cilvēku visvairāk ietekmē skaidrība, tad viņš ir brāhmans, ja viņu visvairāk ietekmē kaislības, tad viņš ir kšatrijs. Ja viņu visvairāk ietekmē kaislības un neziņa, tad viņš ir vaišja, bet, ja viņu ietekmē neziņa, tad viņš ir šūdra. Tās nav nekādas mākslīgas saistības, kas atkarīgas no dzimšanas vai sabiedriskā stāvokļa. Tās ir atkarīgas no gunas, no dabas īpašības, kurā cilvēks darbojas.

*cātur-varṇyam mayā sṛṣṭam
guṇa-karma-vibhāgaśaḥ
tasya kartāram api mām
viddhy akartāram avyayam*

"Saskaņā ar trijām materiālās dabas īpašībām un darbību tajās Es esmu sadalījis sabiedrību četrās daļās. Kaut arī Es esmu šīs kārtības radītājs, tev jāzina, ka Es nekā nedaru un esmu nemainīgs." (Bg. 4.13.)

Šī kārtība nav sagrozītā Indijas kastu kārtība. Šrī Krišna īpaši norāda: *guṇa-karma-vibhāgaśaḥ* – cilvēki tiek iedalīti atbilstoši gunai, īpašībai, kura vada viņu darbību, un tas attiecas uz visiem cilvēkiem visā Visumā. Kad Krišna runā, tad mums jāsaprot, ka Viņa teiktais nav ierobežots, tas ir vispārpaties. Viņš

saka, ka ir visu dzīvo būtņu tēvs. Arī dzīvnieki, ūdens iemītnieki, koki, augi, tārpi, putni un bites – visi ir nosaukti par Viņa dēliem. Šrī Krišna apgalvo, ka viss Visums ir triju dabas īpašību mijiedarbības maldinājuma varā, un arī mūs ir apbūris šis maldinājums. Tāpēc mēs nespējam saprast, kas ir Dievs.

Kāds ir šis maldinājums, un kā to uzveikt? Arī tas ir izskaidrots Bhagavad-gītā.

*daivī hy eṣā guṇa-mayī
mama māyā duratyayā
mām eva ye prapadyante
māyām etaṁ taranti te*

"Ļoti grūti uzvarēt Manu dievišķo enerģiju, kas sastāv no trijām materiālās dabas īpašībām. Bet tie, kas uzticējuši sevi man, pavisam viegli spēj pacelties tam pāri." (Bg. 7.14.)

Neviens ar prātošanu nespēj atbrīvoties no triju materiālās dabas īpašību pinekļiem. Trīs gunas ir ļoti stipras un grūti uzveicamas. Vai mēs nejūtam, ka esam materiālās dabas skavās? Vārds *guṇa* (īpašība) vēl nozīmē "aukla". Ja cilvēks ir sasiets ar trijām stiprām auklām, tad viņš ir sasiets ļoti pamatīgi. Mūsu kājas un rokas saista trīs stipras auklas – skaidrība, kaislības un neziņa. Bet vai tāpēc mums jāatmet cerības? Nē, Šrī Krišna šeit apsola, ka visi, kas uztic sevi Viņam, tūlīt tiek atbrīvoti. Kad cilvēks tādā vai citādā ceļā iegūst Krišnas apziņu, viņš kļūs brīvs.

Mēs visi esam saistīti ar Krišnu, jo mēs visi esam Viņa dēli. Dēls var nesaprasties ar tēvu, bet nav iespējams pārtraukt radniecību. Kad kādreiz viņam jautās, kas viņš ir, viņam būs jāatbild: "Es esmu tā cilvēka dēls." Šīs attiecības nevar pārtraukt. Visi mēs esam Dieva dēli, un šīs attiecības ar Viņu ir mūžīgas, taču mēs tās esam aizmirsuši. Krišna ir visvarens, Viņš ir visslavenākais, Viņam pieder visas bagātības, viss skaistums, visas zināšanas, kā arī Viņš ir pilnīgi atsacījies. Kaut arī mēs esam šādas diženas personības draugi, mēs to esam aizmirsuši. Ja bagāta cilvēka tēva dēls aizmirst savu tēvu, aiziet no mājām un sajūk prātā, viņš var gulēt uz ielas, ubagot naudu pārtikai, un tas viss ir aizmīšanas dēļ. Taču, ja kāds viņam pasaka, ka viņš cieš tikai tādēļ, ka ir aizgājis no tēva mājām, un ka viņa tēvs, ļoti bagāts cilvēks un lielu īpašumu saimnieks, ļoti gaida viņu atpakaļ, tad šis cilvēks izdara ļoti svētīgu darbu.

Materiālajā pasaulē mēs vienmēr ciešam no trejādām ciešanām – ciešanām, kas nāk no ķermeņa un prāta, no citām dzīvajām būtnēm un no dabas katastrofām. Mūs klāj maldinājums, materiālās dabas īpašības, tāpēc mēs šīs ciešanas neņemam vērā. Tomēr mums vienmēr jāzina, ka materiālajā pasaulē ir jācieš ļoti daudz. Kam ir pietiekami attīstīta apziņa, kas ir saprātīgs, tas jautā, kāpēc viņam jācieš. "Es negribu ciešanas! Kāpēc es ciešu?" Kad rodas šis jautājums, rodas iespēja iegūt Krišnas apziņu.

Kad mēs uzticam sevi Krišnam, Viņš mūs ļoti sirsnīgi sagaida. Tas ir tā, it kā pazudis bērns atgrieztos pie tēva un teiktu: "Mans dārgais tēv! Aiz pārpratuma es atstāju tavu pajumti. Es daudz ko izcietu. Un es atgriežos pie tevis." Tēvs tad apskauj dēlu un saka: "Mans dārgais puisēn! Nāc iekšā! Visu laiku, kamēr tu biji prom, es ļoti raizējos. Tagad Es esmu tik laimīgs, ka tu esi atnācis." Tēvs ir ļoti labs. Un mēs esam tādā pašā stāvoklī. Vai tad uzticēt sevi Krišnam ir tik grūti? Vai dēlam ir grūti pakļauties tēvam? Tas ir dabiski, un tēvs vienmēr gaida dēlu atgriežamies. Par apvainojumu nevar būt ne runas. Noliekties Visaugstā Tēva priekšā un pieskarties Viņa pēdām nav nekas ļauns, ne arī grūts. Tas pat ir cildeni. Kādēļ tad mums to nedarīt? Uzticot sevi Krišnam, mēs tūlīt nonākam Viņa aizsardzībā un atbrīvojamies no visām ciešanām. To apstiprina visi svētie raksti. Bhagavad-gītas beigās Šrī Krišna saka:

*sarva-dharmān parityajya
mam ekaṁ śaraṇaṁ vraja
ahaṁ tvāṁ sarva-pāpebhyo
mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

"Atmet visu veidu reliģijas un uztici sevi vienīgi Man. Es tevi atbrīvošu no visām grēku pretdarbībām. Nebaidies." (Bg. 18.66.)

Kad mēs nokrītam pie Dieva pēdām, mēs nonākam Viņa aizsardzībā, un mums vairs nav no kā baidīties. Kad bērnus aizsargā vecāki, tad bērni ne no kā nebaidās, jo zina, ka vecāki nepieļaus, lai ar viņiem notiktu kaut kas slikts. *Mām eva ye prapadyante*: Krišna apsola, ka tiem, kas uzticējuši sevi Viņam, vairs nebūs jābaidās.

Ja sevi uzticēt Krišnam ir tik viegli, tad kāpēc cilvēki to nedara? Vēl jo vairāk, daudzi pat apšaubā Dieva esamību, apgalvo, ka daba un zinātne ir viss, bet Dievs nav nekas. Civilizācijas tā dēvētā zināšanu attīstība nozīmē, ka ļaudis kļūst arvien trakāki. Tie nevis veselojas, bet saslimst vēl vairāk. Cilvēkiem nerūp Dievs, viņi domā par dabu, bet dabas uzdevums ir viņus spārdīt ar trejādām ciešanām. Un tā mums sper divdesmit četras stundas diennaktī. Taču mēs esam tik ļoti pieraduši pie šiem spērieniem, ka domājam – viss ir kārtībā, tā tam ir jābūt. Mēs ļoti lepojamies ar savu izglītību, bet materiālajai dabai sakām: "Liels paldies, ka iespēri man. Lūdzu, sper vēl." Tā maldināti, mēs domājam, ka esam uzveikuši materiālo dabu. Bet kas notiek? Daba joprojām mūs sit ar dzimšanas, vecuma, slimību un nāves ciešanām. Vai kāds ir atrisinājis šos jautājumus? Cik tad attīstītas ir mūsu zināšanas un civilizācija? Mēs esam materiālās dabas stingro likumu varā, taču domājam, ka esam uzvarētāji. Tā ir maija.

Pakļauties šī ķermeņa tēvam var būt ļoti grūti, jo viņa zināšanas un spēki ir ierobežoti, bet Krišna nav parasts tēvs. Krišna ir neierobežots, Viņam ir pilnīgas zināšanas, pilnīgi spēki, pilnīga bagātība, pilnīgs skaistums, pilnīga slava un pilnīga atsacīšanās spēja. Vai tad nebūtu liela laime aiziet pie šāda tēva un baudīt Viņa īpašumus? Tomēr šķiet, ka nevienu tas neinteresē, un tagad visi sludina, ka Dieva nav. Kāpēc cilvēki nemeklē Viņu? Atbilde dota nākamajā Bhagavad-gītas pantā:

*na mām duṣkṛtino mūḍhāḥ
prapadyante narādhamaḥ
māyayāpahṛta jñāna
āsuram bhāvam āsritāḥ*

"Ļaundari, kas ir pilnīgi nelgas, zemākie starp cilvēkiem, kuru zināšanas laupījuši maldi un kuriem ir ateistisku dēmonu daba, neztic sevi Man." (Bg. 7.15.)

Lūk, kā tiek iedalīti muļķi. Duṣkṛitī vienmēr darbojas pret svēto rakstu norādījumiem. Pašreizējā civilizācija to vien dara, kā pārkāpj svēto rakstu likumus. Pēc definīcijas dievbijīgs cilvēks ir tāds cilvēks, kas to nepārkāpj. Ir jābūt kādam kritērijam, kā atšķirt duṣkṛitī (ļauna darītāju) no sukṛitī (šķīsta cilvēka). Katrā civilizētā valstī ir kādi svētie raksti. Nav svarīgi, vai tie ir kristiešu raksti, hinduistu raksti, musulmaņu raksti vai budistu raksti. Galvenais, ka ir autoritatīvi norādījumi – svētie raksti. Kas neseko to norādījumiem, tas uzskatāms par cilvēku ārpus likuma.

Vēl viens muļķu veids, kas minēts šajā pantā, ir mūḍha – liels muļķis. Ir arī narādhama – zemākais starp cilvēkiem, un māyayāpahṛta-gjāna attiecas uz tādu cilvēku, kura zināšanas ir aiznesusi maija, maldinājums. *Āsuram bhāvam āsritāḥ* attiecas uz tiem, kas ir pilnīgi ateisti. Lai gan visiem tiek dota iespēja uzticēt sevi Tēvam, šādi cilvēki nekad to nedara. Tāpēc viņus nepārtraukti soda Tēva pārstāvji. Viņiem jāizcieš pļaukas, sitieni un smagi pērieni. Viņiem nākas ciest. Kā tēvam jāsoda nepaklausīgs bērns, tā arī materiālajai dabai jālaiž darbā noteikti soda veidi. Tajā pašā laikā daba mūs uztur, dod mums ēdienu un citas nepieciešamas lietas. Turpinās abas norises, jo mūsu Tēvs ir bagātākais no visiem, un Krišna ir labs pat tad, ja mēs nepakļaujamies Viņam. Tomēr par spīti tam, ka Tēvs mūs tik labi apgādā, duṣkṛitī dara neatļautus darbus. Ja cilvēkam patīk, ka viņu soda, tad viņš ir muļķis, un, ja cilvēks neizmanto šo cilvēka veidolu, lai izprastu Krišnu, tad viņš pieder pie zemākajiem no cilvēkiem. Ja cilvēks neizmanto savu mūžu, lai atkal atjaunotu saites ar savu īsteno Tēvu, tad viņš uzskatāms par

zemu kritušu cilvēku.

Dzīvnieki tikai ēd, guļ, aizsargājas, kopojas un mirst. Viņi nav piemēroti augstākai apziņai, jo zemākos dzīvības veidos tā nav iespējama. Ja cilvēks darbojas līdzīgi dzīvniekam un neizmanto savu spēju padarīt apziņu augstāku, tad viņš krīt no cilvēka līmeņa un nākamajai dzīvei gatavo sev dzīvnieka ķermeni. Ar Krišnas žēlastību mums ir dots augsti attīstīts ķermenis un saprāts. Ja mēs tos neizmantojam, tad kādēļ gan lai tie mums tiktu doti vēlreiz? Mums jāsaprot, ka šis cilvēka ķermenis ir attīstījies pēc daudzu jo daudzu miljonu gadu evolūcijas, ka tā pati par sevi ir iespēja tikt ārā no dzimšanas un nāves riteņa, kurā griežas vairāk nekā astoņi miljoni dzīvības veidu. Šī izdevība mums dota ar Krišnas žēlastību. Vai mēs nebūsim zemākie starp cilvēkiem, ja neizmantosim to? Cilvēkam var būt zinātniskais grāds – humanitāro zinātņu maģistra vai filozofijas zinātņu doktora grāds – vai cits grāds, ko devusi kāda universitāte, taču maldinātāja enerģija atņem viņa pasaulīgās zināšanas. Kas ir īsteni saprātīgs, tas savu saprātu izmantos, lai aptvertu, kas ir viņš pats, kas ir Dievs, kas ir materiālā daba, kāpēc viņš cieš materiālajā dabā un kādas ir zāles pret šīm ciešanām.

Mēs varam izmantot saprātu, lai izgatavotu automobili, radio vai televizoru, kas apmierinās mūsu juteklus, bet mums jāsaprot, ka tās nav nekādas zināšanas. Tas ir nolaupīts saprāts. Saprāts cilvēkam dots, lai viņš izprastu dzīves jautājumus, taču cilvēks šo saprātu izmanto aplami. Cilvēki domā, ka ieguvuši zināšanas, jo viņi zina, kā izgatavot un vadīt mašīnas. Bet arī bez mašīnām cilvēki prata nokļūt no vienas vietas citā, ir palielinājusies tikai iespēja to izdarīt. Bet līdz ar šo iespēju ir nākušas klāt arī daudzas problēmas – saindēts gaiss un pārblīvētas šosejas. Tāda ir maija: mēs radām jaunas iespējas, bet šīs iespējas savukārt rada daudzas jo daudzas problēmas.

Nešķiedīsim spēkus, lai apgādātos ar daudzām iespējām un mūsdienīgām ērtībām. Saprāts jāizmanto, lai apjēgtu, kas mēs esam. Mums nepatīk ciest, tāpēc jāsaprot, kādēļ šīs ciešanas mums uzspiestas. Vienīgais, ko mēs ar savām tā dēvētajām zināšanām esam radījuši, ir atombumba. Mēs esam paātrinājuši nogalināšanu. Mēs ar lielu lepnumu domājam, ka tās ir attīstītas zināšanas. Izgatavosim kaut ko tādu, kas varētu apturēt nāvi, un tad mēs patiešām varēsīm lepoties ar zināšanām. Nāve jau pastāv materiālajā dabā, bet mēs tik ļoti kārojam to veicināt un nogalināt visus vienā mirklī. To sauc par mājajāpahrita-gjānu – maldinājuma aiznestām zināšanām.

Āsuras, dēmoni un zvērinātie ateisti patiesībā izaicina Dievu. Ja nebūtu mūsu Visaugstā Tēva, tad mēs nebūtu ieraudzījuši dienas gaismu. Tad kāpēc izaicināt Viņu? Vēdās teikts, ka ir divējādi cilvēki: dēvas un āsuras, padievi un dēmoni. Kuri ir dēvas? Par dēvām sauc Visaugstā Kunga bhaktas, jo viņi kļūst līdzīgi Dievam. Bet tos, kas izaicina Visaugstā autoritāti, sauc par āsurām jeb dēmoniem. Sabiedrībā vienmēr sastopami abi šie veidi.

Tāpat kā ir četrējādi nelieši, kas nekad neuztic sevi Krišnam, ir arī četrējādi veiksmīgi cilvēki, kas godina Viņu, un par tiem runā nākamais pants:

*catur-vidhā bhajante mām
janāḥ sukrīno 'rjuna
ārto jijñāsur arthārthī
jñānī ca bharatarṣabha*

"Labākais no Bhāratām (Ardžuna)! Četru veidu dievbijīgie cilvēki sāk Man kalpot – cietēji, tie, kas vēlas bagātību, zinātkārie un Absolūta zināšanu meklētāji." (Bg. 7.16.)

Materiālā pasaule ir pilna ciešanu, un tām pakļauti gan dievbijīgie, gan bezdievji. Ziemas aukstums visus saldē vienādi. Tam ir vienalga, vai cilvēks ir dievbijīgs vai bezdievis, bagāts vai nabags. Tomēr dievbijīgs cilvēks no bezdievja atšķiras ar to, ka viņš ciešanās lūdz Dievu. Bieži vien cilvēks nelaimē iet uz baznīcu un lūdz: "Mans Kungs! Mani piemeklējušas grūtības. Lūdzu, palīdzi!" Viņš lūdz, materiālu apstākļu spiests, tomēr šāds cilvēks uzskatāms par dievbijīgu, jo nelaimē viņš ir griezies pie Dieva. Arī

nabadzīgs cilvēks varbūt baznīcā lūgs: "Mans Kungs, lūdzu, dāvā man mazlietiņ naudas." Bet zinātkārie parasti ir saprātīgi. Viņi vienmēr pēta, grib visu saprast. Viņi varbūt jautās: "Kas ir Dievs?" Un tad ar zinātniskiem pētījumiem meklēs atbildi uz šo jautājumu. Arī viņi uzskatāmi par dievbijīgiem, jo meklē īstajā virzienā. Zinošu cilvēku sauc par gjanī, par cilvēku, kas sapratis savu dabisko stāvokli. Šādam gjanī var būt bezpersoniska Dieva izpratne, taču, tā kā viņš meklē patvērumu pie galējā, pie Augstākās Absolūtās Patiesības, tad arī viņš uzskatāms par dievbijīgu. Šo četrus veidus cilvēkus sauc par sukritī, dievbijīgiem, jo viņi visi tiecas pretī Dievam.

*teṣāṁ jñānī nitya-yukta
eka-bhaktir viśiṣyate
priyo hi jñānino 'tyartham
aham sa ca mama priyaḥ*

"No viņiem vislabākais ir gudrais, kam ir pilnīgas zināšanas un kurš vienmēr pilnībā kalpo Man, jo esmu ļoti dārgs viņam, un viņš ir ļoti dārgs Man." (Bg. 7.17.)

No visām četrām to cilvēku kārtām, kas iet pie Dieva, par labākajiem saukti tie, kas cenšas filozofiski saprast, kāds ir Dievs, tie, kas cenšas apzināties Krišnu, – viśiṣjatē. Tik tiešām, Krišna norāda, ka šādi cilvēki Viņam ir ļoti dārgi, jo viņu vienīgais darbs ir Dieva izprašana. Visi citi ir zemāki. No Dieva nekas nav jālūdz, bet, kas lūdz, ir nejēga, jo nesaprot, ka visu zinošais Dievs ir viņa sirdī un labi zina par viņa ciešanām un vajadzībām pēc naudas. Gudrais to apzinās un neprasa atvieglināt materiālās ciešanas. Gluži otrādi – viņa lūgšana ir Dieva slavinājums, un viņš vēlas pavēstīt citiem, cik liels ir Dievs. Viņš nelūdz neko sev, viņš nelūdz maizi, apģērbu vai patvērumu. Tīrs bhakta grūtā brīdī saka: "Mans Kungs, tā ir Tava žēlastība. Tu man liec ciest, lai es varētu laboties. Man vajadzēja ciest daudz vairāk, bet Tu Savā žēlsirdībā esi mazinājis manas ciešanas." Lūk, kā uz visu skatās nesatraukts un tīrs bhakta.

Tam, kas apzinās Krišnu, ir vienaldzīgas materiālās ciešanas, apvainojumi un pagodinājumi, jo viņš tam visam stāv pāri. Viņš labi zina, ka ciešanas, gods un negods attiecas tikai uz ķermeni un ka viņš nav ķermenis. Piemēram, Sokrāts, kas ticēja dvēseles nemirstībai, tika notiesāts uz nāvi. Kad Sokrātam jautāja, kā viņam patiktu nāve uz sārta, viņš atbildēja: "Vispirms jums mani jānoķer." Tātad, ja cilvēks zina, ka viņš nav ķermenis, tad viņš neuztraucas, jo zina, ka dvēseli nevar noķert, spīdzināt, nogalināt vai sadedzināt. Kas apguvis Krišnas zinātni, tas labi zina, ka viņš nav ķermenis, ka viņš ir neatņemama Krišnas daļiņa, ka viņa īstās attiecības ir attiecības ar Krišnu un ka viņam jāstāv pāri trijām materiālās dabas īpašībām, kaut arī viņš tā vai citādi ir nonācis materiālajā ķermenī. Viņš nav saistīts ar skaidrību, kaislībām vai neziņu, viņš ir saistīts ar Krišnu. Kas to izprot, ir gjanī, gudrais, un tāds cilvēks Krišnam ir ļoti dārgs. Ja cietējs kļūst bagāts, viņš var aizmirst Dievu, bet gjanī, kurš zina īsteno Dieva stāvokli, Viņu nekad neaizmirst.

Ir tādi gjanī, ko sauc par impersonālistiem. Viņi apgalvo, ka bezpersoniskā godināšana ir pārāk grūta, tāpēc jāiedomājas Dieva veidols. Viņi nav īsti gjanī – viņi ir nelgas. Dievs ir tik dižens, ka neviens nespēj iedomāties Viņa veidolu. Var iedomāties kaut kādu veidolu, bet tas viss ir sagudrojums – tas nav īstais veidols. Ir tādi cilvēki, kas Dieva veidolu iedomājas, ir tādi, kas to noliedz. Neviens no viņiem nav gjanī. Tos, kas veidolu iedomājas, sauc par svētbilžu grāvējiem. Indijā hinduistu un musulmaņu dumpja laikā bija tādi musulmaņi, kas hinduistu tempļos daudzija Dieva statujas un tēlus, hinduisti atbildēja ar to pašu. Gan vieni, gan otri domāja: "Mēs nogalinājām hinduistu Dievu. Mēs nogalinājām musulmaņu Dievu utt." Arī Gandija vadītās pretošanās kustības laikā daudzi indieši izgāja ielās un sita kopā pastkastītes, domājot, ka ar to viņi sagrauj valsts pastu. Kas tā domā, tie nav gjanī. Visi reliģiskie kari starp hinduistiem un musulmaņiem, kristiešiem un nekristiešiem notiek aiz tumsonības. Kam ir zināšanas, tas zina, ka Dievs ir viens: Viņš nevar būt musulmanis, hinduists vai kristietis.

Mēs iedomājamies, ka Dievs ir tāds un citāds. Taču tās visas ir iedomas. Īsteni gudrais zina, ka Dievs ir pārpasaulīgs. Kas zina, ka Dievs stāv pāri materiālajām īpašībām, tas patiešām Viņu zina. Dievs vienmēr ir mums blakus, mūsu sirdīs. Kad atstājam ķermeni, Viņš ir kopā ar mums, lai redzētu, ko mēs darām. Kad mēs pievērsīsimies Viņam? Viņš vienmēr gaida. Tikko mēs pievērsāms Dievam, Viņš saka: "Mans dārgais dēls, nāc – *sa ca mama priyaḥ* –, tu Man esi dārgs vienmēr. Tagad tu esi pievērsies Man, un Es esmu ļoti priecīgs."

Gudrais, gājānī, patiešām izprot Dieva zinātne, bet, kas patiešām zina, cik dižens un labs ir Dievs, tas jau ir pagājis uz priekšu. Šīs zināšanas dotas Šrīmad-Bhāgavatamā un Bhagavad-gītā. Kas patiešām vēlas saprast Dievu, tam jāapgūst zinātne par Dievu, Bhagavad-gītā.

*idam tu te guhyatamam
pravakṣyāmy anasūyave
jñānam vijñāna-sahitam
yaj jñātvā mokṣyase 'śubhāt*

"Dārgais Ardžuna! Tu nekad neesi apskaudis Mani, tādēļ Es tev mācišu šīs visnoslēpumainākās zināšanas un izpratni, kuras apguvis, tu atbrīvosies no materiālās esamības ciešanām." (Bg. 9.1.)

Zināšanas par Dievu, kas atklātas Bhagavad-gītā, ir ļoti smalkas un svētas. Tās ir pilnas gājānas, metafiziskas gudrības, un vigjānas, garīgas zinātnes. Tās ir arī pilnas noslēpumu. Kā gan cilvēks var tās izprast? Šīs zināšanas var dot tikai Pats Dievs vai īstens Viņa pārstāvis. Tāpēc Šrī Krišna saka – ja kādreiz Dieva zinātnes izpratnē rodas nesaskaņas, tad Viņš atnāk Pats.

Zināšanas nenāk no jūtām, no sentimenta. Bhakti nav sentiments. Tā ir zinātne. Šrīla Rūpa Gosvāmī saka: "Ja cilvēks nebalstās uz Vēdu zināšanām, bet tikai izrāda garīgumu, tad viņš sabiedrībā ir tikai traucēklis." Bhakti nektārs jānobauda ar prātu, pierādījumiem un zināšanām un tad jānodod citiem. Nedrīkst uzskatīt, ka Krišnas apziņa ir tikai sentiments. Dziedāšana un dejošana ir pilnīgi zinātniskas. Krišnas apziņa ir zinātne un arī savstarpēja mīlestība. Krišna ir ļoti dārgs gudrajam, un gudrais ir ļoti dārgs Krišnam. Krišna mūsu mīlestību atdos tūkstoškārtīgi. Cik mēs, ierobežotie radījumi, spējam mīlēt Krišnu? Taču Krišna spēj mīlēt neierobežoti, bezgalīgi.

Ceļš pretī Visaugstākajam

*udārāḥ sarva evaite
jñānī tv ātmaiva me matam
āsthitaḥ sa hi yuktātmā
mām evānuttamām gatim*

"Visi šie bhaktas noteikti ir cildenas dvēseles, taču to, kas zina Mani, Es uzskatu par līdzīgu Sev. Viņš pārpasaulīgi kalpo Man un noteikti sasniedz Mani, visaugstāko un vispilnīgāko mērķi." (Bg. 7.18.)

Šeit Krišna norāda, ka visi cilvēki, kas nāk pie Viņa, – vai tie ir cietēji vai naudas grūtībās nonākušie, vai zinātkārie – tiek laipni lūgti, taču no viņiem tas, kam ir zināšanas, Krišnam ir ļoti dārgs. Arī citi tiek laipni lūgti, jo ir skaidrs, ka laika gaitā, turpinot ceļu pie Dieva, viņi izaugs līdz zinoša cilvēka līmenim. Taču parasti, ja cilvēks iet uz baznīcu lūgt naudu, bet nesaņem nekā, viņš secina, ka griezties pie Dieva ir bezjēdzīgi, un sarauj visas saites ar baznīcu. Lūk, kādas briesmas draud, ja ejam pie Dieva ar slēptu savtīgumu. Piemēram, Otrā pasaules kara laikā bija paziņojumi, ka daudzas vācu karavīru sievas baznīcā lūgušas par savu vīru dzīvību un atgriešanos, bet, uzzinot, ka vīri cīņās krituši, viņas kļuvušas par ateistēm. Mēs gribam, lai Dievs izpildītu mūsu pavēles, un, kad Viņš to nedara, mēs sakām, ka Dieva nav. Lūk, ar ko beidzas materiālu lietu lūgšana.

Te var pastāstīt par mazu piecgadīgu zēnu Dhruvu, kurš bija valdnieku atvase. Ar laiku Dhruvas māte valdniekam apnīka, viņš lika tai atstāt valdnieces vietu un pieņēma citu valdnieci, kas nu kļuva par

zēna pamāti. Tā ļoti neieredzēja puisēnu, un, kad kādu dienu Dhruva sēdēja tēvam uz ceļiem, viņa zēnu apvainoja. "Tu nedrīksti sēdēt tētīm klēpī," viņa teica, "jo tu neesi mans bērns." Viņa izrāva zēnu tēvam no klēpja, bet puisēns ļoti sadusmojās. Viņš bija kšatrija dēls, bet kšatrijiem ir ātra daba. Dhruvam tas bija milzīgs apvainojums, un viņš gāja pie mātes, kura vairs nebija valdniece.

"Māmiņ," viņš teica, "pamāte mani apvainoja. Es sēdēju tētīm klēpī, bet viņa mani no tā izrāva."

"Dārgo puisēn," māte atbildēja, "ko tad es varu darīt? Es tev nevaru palīdzēt, jo tavs tēvs mani vairs nemīl."

"Bet kā lai es viņai atmaksāju?" zēns jautāja.

"Manu dārgo zēn, tu esi bezspēcīgs. Tikai Dievs var tev palīdzēt."

"Kur ir Dievs?" Dhruva uzmundrināts vaicāja.

"Cik man zināms, daudzi gudrie iet uz mežu, uz džungļiem, lai redzētu Dievu," atbildēja māte. "Lai tur atrastu Dievu, viņi uzņemas grūtības un veic lielas askēzes."

Dhruva tūdaļ devās uz mežu un sāka prasīt tīģerim un zilonim: "Vai tu esi Dievs? Vai tu esi Dievs?" Tā viņš jautāja visiem dzīvniekiem pēc kārtas. Redzot, ka Dhruva ir ļoti zinātkārs, Šrī Krišna sūtīja Nāradu Muni palūkoties, kas tur notiek. Nārada ātri nonāca mežā un sameklēja Dhruvu.

"Manu dārgo puisēn," sacīja Nārada, "tu esi no valdnieku dzimtas. Tu nespēsi izciest grūtības un askēzes. Lūdzu, ej mājās. Māmiņa un tētis ir ļoti noraizējušies par tevi."

"Lūdzu, nemēģini mani novērst no mērķa," teica puisēns. "Ja tu kaut ko zini par Dievu vai zini, kā Viņu ieraudzīt, tad, lūdzu, pastāsti man. Ja ne, tad ej prom un netraucē mani."

Redzēdams Dhruvas noteiktību, Nārada iesvētīja viņu par mācekli un deva viņam mantru *om namo bhagavate vāsudevāya*. Dhruva atkārtoja mantru, kļuva pilnīgs, un Dievs nostājās viņa priekšā.

"Mīļais Dhruva, ko tu vēlies? Es tev došu visu, ko lūgsi."

"Mans Kungs," atbildēja zēns, "es izcietu tādas grūtības tikai tāpēc, lai iegūtu sava tēva karaļvalsti un zemi, bet tagad es redzu Tevi. Pat diženi gudrie un svētie nevar Tevi ieraudzīt. Un ko es esmu ieguvis? Es aizgāju no mājām meklēt sasistus stiklus un atkritumus, bet nu esmu atradis vērtīgu dimantu. Tagad es esmu apmierināts. Es negribu lūgt no Tevis neko."

Cilvēks var būt nabags vai cietējs, bet, ja viņš iet pie Dieva ar tādu pašu noteiktību kā Dhruva, grib redzēt Dievu un saņemt Viņa svētību, tad, redzējis Dievu, viņš vairs nevēlas nekā materiāla. Viņš saprot, cik muļķīgs ir materiālais īpašums, atmet maldus un paņem patiešām vērtīgo. Tāpat kā Dhruva Mahārādža, ieguvis Krišnas apziņu, viņš ir pilnīgi apmierināts un vairāk nekā nevēlas.

Gjānī, gudrais, zina materiālo lietu nepastāvību. Viņš zina, ka cilvēks vēlas materiālo aiz trejādiem iemesliem: viens grib darba augļus, cits grib, lai viņu dievinātu par bagātību, vēl cits grib ar savu bagātību kļūt slavens. Viņš zina, ka visi šie ieguvumi attiecas tikai uz ķermeni un līdz ar ķermeni arī aiziet. Ķermenim mirstot, mēs vairs neesam bagātnieki, bet gan dvēseles, un saskaņā ar saviem darbiem mēs saņemam citu ķermeni. Gīta norāda, ka gudrais par to nebrīnās, jo zina, kas ir kas. Kāpēc tad viņam sevi apgrūtināt ar materiālās bagātības iegūšanu? Viņš domā tā: "Es esmu mūžīgi saistīts ar Krišnu, Visaugsto Kungu. Tādēļ nostiprināšu šīs saites, lai Krišna paņem mani atpakaļ Savā valstībā."

Apstākļi šajā pasaulē dod mums visas iespējas atjaunot saistību ar Krišnu un atgriezties pie Dieva. Tam jābūt mūsu dzīves mērķim. Visu, ko mums vajag, Dievs ir devis – zemi, graudus, augļus, pienu, pajumti un apģērbu. Mums tikai mierīgi jādzīvo un jāizkopj Krišnas apziņa. Tādam jābūt dzīves mērķim. Tāpēc mums jābūt apmierinātiem ar to, ko Dievs devis: ar ēdienu, pajumti, aizsardzību un dzimumdzīvi, un nevajag gribēt vairāk un vairāk. Vislabāko civilizāciju raksturo sauklis: "Dzīvot

vienkārši un domāt augsti!" Rūpnīcā nav iespējams izgatavot pārtiku vai dzimumdzīvi. To un visu citu, ko mums vajag, ir devis Dievs. Mums tas jāizmanto un jānonāk Dieva apziņā.

Kaut arī Dievs devis visas iespējas, lai mēs mierīgi dzīvotu zemes virsū, attīstītu Krišnas apziņu un galu galā nonāktu pie Viņa, mēs šajā laikmetā esam ļoti nelaimīgi. Mūsu mūžs ir īss, ir tik daudz cilvēku bez pārtikas, pajumtes, sievas vai vīra, mēs neesam aizsargāti no dabas spēku uzbrukumiem. Tas viss ir Kali laikmeta ietekmes dēļ. Tāpēc Kungs Čaitanja Mahāprabhu, redzot šī laikmeta briesmīgos apstākļus, uzsvēra, ka ārkārtīgi nepieciešams attīstīt garīgo dzīvi. Bet kā to izdarīt? Čaitanja Mahāprabhu mācīja:

*harer nāma harer nāma
harer nāmaiva kevalam
kalau nāsty eva nāsty eva
nāsty eva gatir anyathā*

"Vienmēr daudziniet Harē Krišna!" Nedomājiet par to, vai jūs esat fabrikā vai ellē, būdā vai debesskrāpī, – tas nav svarīgi. Tikai daudziniet Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē, Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Par to nekas nav jāmaksā, nekas nekavē to darīt – ne kasta, ne pārliecība, ne ādas krāsa, to var darīt ikviens. Tikai daudziniet un klausieties.

Ja cilvēks tādā vai citādā veidā saskaras ar Krišnas apziņu, ja viņš pa šo ceļu iet īstena vadītāja vadībā, tad viņš noteikti atgriežas pie Dieva.

*bahūnām janmanām ante
jñānavān mām prapadyate
vāsudevaḥ sarvam iti
sa mahātmā sudurlabhaḥ*

"Kam ir īstenas zināšanas, tas pēc daudzām dzimšanām un nāvēm uztic sevi Man, zinot, ka Es esmu viss esošais un visu cēloņu cēlonis. Tāda dižena dvēsele ir ļoti reta." (Bg. 7.19.)

Filozofiskā izpēte Dieva zinātnē jāveic daudzas dzīves. Dieva apzināšanās ir ļoti viegla, bet tajā pašā laikā arī ļoti grūta. Viegla tā ir tiem, kas atzīst Krišnas vārdu patiesīgumu, bet tiem, kas cenšas iegūt izpratni ar pētījumiem, ar zināšanu apgūšanu, ticība rodas tikai pēc liela jo liela pētniecības darba, kas prasa daudzas dzīves. Ir dažādi pārpasaulnieki, *tattvavit*, Absolūtās Patiesības zinātāji. Pārpasaulnieki par Absolūto Patiesību sauc to, kas ir bez pretstatiem. Absolūtajā Patiesībā nav pretstatu – viss ir vienā līmenī. Kas šo patiesību zina, tas ir *tattvavits*.

Krišna paziņo, ka Absolūto Patiesību var redzēt trejādi: kā Brahmanu, kā Paramātmu un kā Bhagavānu – kā bezpersoniskā Brahmana starojumu, kā vienuviet esošo Virsdvēseli un kā Dieva Augstāko Personību. Uz Absolūto Patiesību var skatīties trijos veidos. Uz kalnu mēs varam skatīties no liela attāluma. Tas ir viens veids, kā uz to skatīties. Pienākot tuvāk, mēs redzēsīm kalnā augošos kokus un zaļumus un, kad mēs sāksim kāpt kalnā, tad redzēsīm visdažādākos augus, kokus un dzīvniekus. Gudrie skatās uz vienu un to pašu Absolūto Patiesību, bet dažādos veidos, tāpēc viņiem par to ir dažādi priekšstati. Vēl viens piemērs ir saules stari, Saule un saules dievs. Tas, kuru apspīd saules stari, nevar teikt, ka viņš ir uz Saules, un tas, kas patiešām ir uz Saules, no viņa redzes viedokļa, ir labākā stāvoklī. Saules starus var salīdzināt ar visucaurstrāvojošo brahmadžoti starojumu, noteiktā vietā esošā Saule var tikt salīdzināta ar vienuviet esošo Virsdvēseli, un saules dievs, kas mājā Saulē, var tikt salīdzināts ar Dieva Personību. Uz Zemes dzīvo visdažādākās būtnes, un no Vēdu rakstiem mēs varam uzzināt, ka arī uz Saules ir visdažādākās dzīvās būtnes, taču viņu ķermeņi ir no uguns, tāpat kā mūsējie ir no zemes.

Materiālajā dabā ir piecas rupjās pamatvielas: zeme, ūdens, gaiss, uguns un ēters. Uz dažām planētām, atkarībā no tā, kāda pamatviela ir pārsvarā, ir dažādas atmosfēras un dažādi dzīvo būtņu ķermeņi, kas

veidoti no pārsvarā esošās pamatvielas. Nevajag domāt, ka uz visām planētām dzīvība ir ar vienādām īpašībām, tomēr pastāv vienveidība tajā ziņā, ka tādā vai citādā veidā tur ir visas piecas pamatvielas. Ir planētas, kur vairāk ir zemes, kur vairāk ir uguns, kur vairāk ir ūdens un kur vairāk ir gaisa un ētera. Nevajag domāt, ka uz planētas nav dzīvības tāpēc vien, ka tā nav veidota pārsvarā no zemes vai ja tās atmosfēra nav tāda pati kā pie mums. Vēdu raksti pavēsta, ka ir neskaitāmi daudz planētu, kas pilnas dzīvo būtņu ar dažādu veidu ķermeņiem. Ar materiālajiem pielāgojumiem mēs varam piemēroties dzīvei uz kādas materiālas planētas, un tāpat, iegūstot noteiktas īpašības, mēs varam nonākt uz garīgās planētas, kur dzīvo Visaugstais Kungs.

*yānti deva-vratā devān
pitṛn yānti pitṛ-vrataḥ
bhūtāni yānti bhūtejyā
yānti mad-yājino 'pi mām*

"Kas godina padievis, tas piedzimst starp padieviem, kas godina senčus, tas aiziet pie senčiem, bet, kas godina Mani, tas dzīvo ar Mani." (Bg. 9.25.)

Kas grib aiziet uz augstākajām planētām, var aiziet uz turieni, kas cenšas iegūt tādas īpašības, lai nonāktu uz Golokas Vrindāvanas, Krišnas planētas, tie, ejot Krišnas apziņas ceļu, var nonākt tur. Pirms braucam uz Indiju, mēs varam paņemt un izlasīt šīs valsts aprakstu: klausoties mēs par to iegūsim pirmās ziņas. Ja gribam kaut ko uzzināt par planētu, kur dzīvo Dievs, mums ir jāklausās. Mēs nevaram tūlīt izdarīt kādu mēģinājumu un nonākt tur. Tas nav iespējams. Bet augstākā planēta daudzkārt aprakstīta Vēdu rakstos. Piemēram, Brahma-samhitā (5.29.) teikts:

*cintāmaṇi-prakara-sadmasu kalpa-vṛkṣa-
lakṣāvṛteṣu surabhīr abhipālayantam
lakṣmī-sahasra-śata-sambhrama-sevyamānaṁ
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi*

"Es godinu Govindu, sākotnējo Kungu, visa pirmtēvu, kas gana govīs un piepilda visa vēlmes mājās, kas celtas no garīgajiem dārgakmeņiem un kurām apkārt ir miljoniem vēlmju piepildītāju koku; kuram vienmēr godbijībā un mīlestībā kalpo simti un tūkstoši lakšmī jeb goṇi." Ir arī citi sīki apraksti, it īpaši Brahma-samhitā.

Tos, kas cenšas apzināties Absolūto Patiesību, iedala saskaņā ar to Absolūtās Patiesības aspektu, uz kuru viņi vērs savu prātu. Tos, kas vērs prātu uz Brahmanu, impersonālistus, sauc par brahmavādī. Parasti tie, kas cenšas apzināties Absolūto Patiesību, vispirms apzinās brahmadžoti. Tos, kas vērs prātu uz Virsdvēseli, Dieva Kunga vienuviet esošo veidolu Paramātmu, sauc par paramātmavādī. Visaugstais Kungs savā pilnīgajā daļā atrodas ikviena sirdī, un ar meditāciju un koncentrēšanos mēs varam ieraudzīt Viņa veidolu. Viņš ir ne tikai ikviena sirdī, bet arī ikvienā radītās pasaules atomā. Paramātmās apzināšanās ir otrā pakāpe. Trešā un beidzamā pakāpe ir Bhagavāna, Dieva Augstākās Personības, apzināšanās. Ir trīs galvenās apzināšanās pakāpes, tāpēc parasti Augstāko Absolūto Patiesību vienas dzīves laikā sasniegt nevar. *Bahūnām janmanām ante*. Ja cilvēkam laimējas, tad viņš visaugstāko var sasniegt vienā mirklī. Taču parasti Dieva apzināšanās prasa daudzus jo daudzus gadus un daudzus jo daudzus mūžus.

*ahaṁ sarvasya prabhavo
mattaḥ sarvaṁ pravartate
iti matvā bhajante mām
budhā bhāva-samanvitāḥ*

"Es esmu garīgo un materiālo pasaulu avots. No manis viss izplūst. Gudrie, kas to labi apzinās, garīgi kalpo Man un godina Mani no visas sirds." (Bg. 10.8.)

Arī Vēdānta-sūtra apstiprina, ka Absolūtā Patiesība ir Tā, no kuras viss ir dzimis. Ja mēs patiešām

ticam, ka Krišna ir visa sākums, un godinām Viņu, tad visi mūsu rēķini ar materiālo pasauli izbeidzas vienā acumirkli. Bet, ja cilvēks netic un saka: "Jā, bet es gribu redzēt, kāds izskatās Dievs," tad viņam jāiziet cauri apzināšanās pakāpēm – pilnībā jāapzinās bezpersoniskā Brahmana starojums, tad Paramātma, vienuviet esošā Dieva Kunga iezīme. Tikai tad viņš var nonākt augstākajā pakāpē un apjēgt: "Tā ir Dieva Augstākā Personība." Protams, šis ceļš prasa vairāk laika. Kad cilvēks pēc daudziem meklējumu gadiem nonāk līdz Absolūtās Patiesības apziņai, tad viņš secina: *vāsudevaḥ sarvaṃ iti* – "viss, kas vien pastāv, ir Vāsudēva." Vāsudēva ir Krišnas vārds, un tas nozīmē "Tas, kurš ir visur." Sapratis, ka Vāsudēva ir visa sakne, *mām prapadyate*, tas sevi uztic Viņam. Sevis uzticēšana ir galamērķis, vienalga, vai cilvēks līdz tam nonāk tūlīt vai pēc daudzām dzīvēm meklējumu. Jebkurā gadījumā jāuztic sevi Dievam un jāapzinās: "Dievs ir liels, un es esmu Viņam pakļauts."

Sapratis to, gudrais tūdaļ uztic sevi Dievam un negaida, kad paies daudzas jo daudzas dzīves. Viņš saprot, ka Dievs to pavēstījis bezgalīgā žēlastībā pret saistītajām dvēselēm. Visi mēs esam saistītās dvēseles, visi mēs esam pakļauti materiālās pasaules trejādajām ciešanām. Tagad Visaugstais Kungs dod mums iespēju uzticēt sevi Viņam un tā izrauties no ciešanām.

Tagad var rasties jautājums: ja Visaugstais Kungs ir galamērķis un mums jāuztic sevi Viņam, tad kāpēc pasaulē ir tik daudz pielūgsmes veidu? Uz šo jautājumu atbild nākamais pants.

*kāmais tais tair hr̥ta jñānāḥ
prapadyante 'nya-devatāḥ
taṃ taṃ niyamam āsthāya
prakṛtyā niyatāḥ svayā*

"Tie, kuru saprātu nolaupījušas materiālās vēlmes, uztic sevi padieviem un saskaņā ar savu dabu pilda padievu godināšanas likumus un ierobežojumus." (Bg. 7.20.)

Pasaulē ir dažādi cilvēki, un viņi darbojas dažādu materiālās dabas īpašību vadībā. Vispār lielākā daļa cilvēku nevēlas atbrīvi. Ja arī viņi ķeras pie kaut kā garīga, tad tikai tāpēc, ka vēlas kādu ieguvumu, ko varētu dot garīgie spēki. Indijā bieži vien gadās redzēt, ka cilvēks iet pie svāmī un saka: "Svāmīdži, vai jūs neiedotu man kādas zāles? Man ir tāda un tāda slimība." Viņš domā, ka ārsts izmaksās pārāk dārgi. Labāk aiziet pie brīnumdarītāja svāmī. Indijā ir arī tādi svāmī, kas iet mājās pie cilvēkiem un sludina: "Iedodiet man gramu zelta, un es to pārvērtīšu kilogramā zelta." Cilvēks domā: "Man ir pieci grami zelta. Iedošu to viņam un dabūšu piecus kilogramus." Tā svāmī savāc ciematiņā visu zeltu un pazūd. Tā ir mūsu slimība. Kad ejam pie svāmī, uz templi vai baznīcu, mūsu sirdis ir materiālo vēlmju pilnas. Mēs no garīgās dzīves gribam kādu materiālo labumu, nodarbojamies ar jogu tikai tāpēc, lai uzturētu labu veselību. Bet kādēļ gan mēs veselības dēļ ķeramies pie jogas? Mēs varam kļūt veseli arī ar regulāriem vingrinājumiem un noteiktu diētu. Kādēļ ķerties pie jogas? Tāpēc, ka *kāmais tais tair hr̥ta-jñānāḥ*. Mums ir materiāla vēlme būt veseliem un baudīt dzīvi, tāpēc ejam uz baznīcu un gribam, lai Dievs izpildītu mūsu pavēles.

Cilvēkiem ir materiālas vēlmes, tāpēc viņi godina dažādus padievus. Viņi nezina, kā izrauties no matērijas; viņi vēlas izmantot materiālo pasauli, cik vien iespējams. Piemēram, Vēdu rakstos ir ļoti daudz ieteikumu: ja cilvēks grib kļūt vesels, tad viņam jāgodina saule, ja meitene grib labu vīru, tad viņai jāgodina Kungs Šiva; ja kāds grib kļūt skaists, tad viņam jāgodina tāds un tāds dievs; ja cilvēks grib iegūt izglītību, tad viņam jāgodina dieviete Sarasvatī. Tāpēc arī rietumnieki domā, ka hinduisms ir daudzdievība, bet patiesībā te tiek godināts nevis Dievs, bet padievi. Nedrīkst uzskatīt padievus par Dievu. Dievs ir viens, bet pastāv arī padievi, kas tāpat kā mēs ir dzīvas būtnes. Atšķirība tāda, ka viņiem ir liela vara. Uz šīs planētas var būt kāds valdnieks, prezidents vai diktators – tie ir tādi paši cilvēki kā mēs, taču viņiem ir neikdienišķa vara. Lai iegūtu viņu labvēlību vai gūtu kādu labumu no viņu varas, mēs tādā vai citādā veidā godinām viņus. Taču Bhagavad-gīta nosoda padievu godināšanu.

Šis pants skaidri norāda, ka cilvēki godina padievis, kāmas, materiālās iekāres dēļ.

Iekāre ir materiālās dzīves pamats: mēs gribam baudīt šo pasauli, mēs to mīlam, jo gribam apmierināt jutekļus. Iekāre ir greizs Dieva mīlestības atspulgs. Savā dabiskajā stāvoklī mēs esam radīti, lai mīlētu Dievu, bet mēs esam aizmirsuši Dievu, tāpēc mīlam matēriju. Mīlestība ir. Mēs mīlam vai nu matēriju, vai Dievu. Bet nevienā gadījumā mēs nevaram atbrīvoties no mīlestības. Tik tiešām, bieži var redzēt, ka cilvēks, kuram nav bērnu, mīl kaķi vai suni. Kāpēc? Tāpēc, ka mēs gribam kaut ko mīlēt, tas mums ir nepieciešams. Ja nav nekā īsta, tad mēs savu ticību un mīlestību atdodam kaķiem un suņiem. Mīlestība ir vienmēr, taču tā ir pārvērtusies ķēmīgā iekārē. Kad iekāre nonāk strupceļā, tad mēs kļūstam dusmīgi; kad mēs kļūstam dusmīgi, tad nonākam maldinājumā; kad mēs esam maldinājumā, tad esam nolemti bojā ejai. Tā tas notiek. Mums tas jāmaina, un iekāre jāpārvērš mīlestībā. Ja mēs mīlam Dievu, tad mīlam visu. Bet, ja nemīlam Dievu, tad nespējam mīlēt neko. Mēs varam domāt, ka tā ir mīlestība, bet tā nav mīlestība – tas ir mirdzošais iekāres veidols. Ir teikts, ka tie, kas iekāres dēļ kļuvuši par suņiem, ir pilnīgi zaudējuši sajēgu: *kāmais tais tair hr̥ta-jhānāh*.

Rakstos doti daudzi padievu godināšanas likumi un ierobežojumi, un var rasties jautājums, kāpēc Vēdu rakstos ieteikts viņus godināt. Nepieciešamība pastāv. Tie, kurus vada iekāre, vēlas iespēju kaut ko mīlēt, un padievi ir atzīti Visaugstā Kunga pārstāvji. Doma ir tāda, ka cilvēks, godinot padievis, pakāpeniski attīsta Krišnas apziņu. Ja cilvēks ir pilnīgs ateists, negrib neko klausīt un sacēlas pret jebkuru autoritāti, tad uz ko gan viņš var cerēt? Paklausība augstākai personībai var sākties ar padieviem.

Taču, ja mēs sākam tieši kalpot Visaugstajam Kungam, tad godināt padievis nav nepieciešams. Kas tieši godina Visaugsto Kungu, tas ciena arī visus padievis, taču viņam nav nekādas vajadzības tos pielūgt, jo viņš zina, ka aiz padieviem stāv Dieva Augstākās Personības augstākā autoritāte un ka padievi paši pielūdz Dievu Kungu. Jebkurā gadījumā cieņa ir un paliek. Dieva Kunga bhakta ciena pat skudru, ko tad lai saka par padieviem? Bhakta apzinās, ka visas dzīvās būtnes ir Visaugstā Kunga neatņemamas daļiņas un ka tās tikai spēlē dažādas lomas.

Attiecībās ar Visaugsto Kungu jāciena visas būtnes. Tāpēc arī bhakta citus uzrunā ar vārdu "prabhu", kas nozīmē "mans kungs". Pazemība ir Dieva Kunga bhaktas īpašība. Bhaktas ir labsirdīgi un paklausīgi, viņiem ir visas labās īpašības. Varam secināt, ka Dieva Kunga bhakta gluži dabiski izkopj visas labās īpašības. Dzīvā būtne pēc dabas ir pilnīga. Netikumīga tā kļūst tāpēc, ka viņu klāj iekāres dubļi. Maza zelta daļiņa arī ir zelts, un Sevī Pilnā Pilnības neatņemama daļiņa arī ir pilnīga.

*om pūrnam adah pūrnam idam
pūrñāt pūrnam udacyate
pūrñasya pūrnam ādāya
pūrnam evāvaśisyate*

"Dieva Personība ir pilnīga un Sevī pilna, un, tā kā Viņš ir pilnībā pilnīgs, tad viss, kas izplūst no Viņa, ir pilnībā apveltīts ar visu nepieciešamo kā Sevī pilns veselums, piemēram, šī jutekļiem uztveramā pasaule. Viss, ko radījis Sevī pilnais veselums, arī ir pilns pats sevī. Tā kā Viņš ir Sevī pilnais veselums, tad Viņš saglabā pilnu līdzsvaru, kaut arī no Viņa izplūst tik daudz sevī pilnu vienību." (Šrī Īšopanišada, "Dieva piesaukšana")

Pilnīgā dzīvā būtne krīt tāpēc, ka to aptraipa matērija, taču, ejot Krišnas apziņas ceļu, viņa atkal var kļūt pilnīga. Viņa var kļūt patiešām laimīga, un pēc aiziešanas no materiālā ķermeņa ieiet valstībā, kur dzīve ir mūžīga, svētlaimes un zināšanu pilna.

Pielikumi

Par autoru

Viņa Dievišķā Žēlastība A.Č. Bhaktivēdānta Svāmī Prabhupāda ieradās šajā pasaulē 1896. gadā Kalkutā. Tur viņš 1922. gadā pirmo reizi satika savu garīgo skolotāju Šrīlu Bhaktisidhāntu Sarasvatī Gosvāmī. Ievērojamam bhakti zinātniekam, sešdesmit četru Gaudīja Mathu (Vēdu institūtu) dibinātājam Bhaktisidhāntam Sarasvatī iepatikās izglītotais jauneklis, un viņš pārliecināja Šrīlu Prabhupādu veltīt savu dzīvi Vēdu zināšanu izplatīšanai. Šrīla Prabhupāda kļuva par viņa skolnieku un pēc vienpadsmit gadiem (1933. gadā) Allahabadā saņēma iesvētību no sava garīgā skolotāja.

Jau pirmajā tikšanās reizē 1922. gadā Šrīla Bhaktisidhānta Sarasvatī Thākurs lūdza Šrīlam Prabhupādam izplatīt Vēdu zināšanas angļu valodā. Turpmākajos gados Šrīla Prabhupāda uzrakstīja skaidrojumu Bhagavad-gītai un palīdzēja darbā Gaudīja Mathai. 1944. gadā Šrīla Prabhupāda bez jebkādas palīdzības no malas sāka izdot žurnālu "Back to Godhead" ("Atpakaļ pie Dieva"), kurš iznāca divas reizes mēnesī angļu valodā. Sākumā viņš pats to rediģēja, salika, laboja slejas un pat izplatīja bezmaksas eksemplārus. Šrīla Prabhupāda turpināja izdot žurnālu par spīti visām grūtībām, un tagad viņa mācekļi izdod to un daudzus citus žurnālus jau vairāk nekā trīsdesmit valodās.

Atzīmējot Šrīlas Prabhupādas augstās filozofiskās zināšanas un bhakti, Gaudīja vaišnavu biedrība 1947. gadā piešķīra viņam goda nosaukumu "Bhaktivēdānta". Lai vairāk laika varētu veltīt rakstīšanai un svēto rakstu studēšanai, 1954. gadā Šrīla Prabhupāda kļuva par vānaprasthu (atteicās no ģimenes dzīves) un devās uz svēto vietu Vrindāvanu, kurā viņš ļoti pieticīgos apstākļos dzīvoja viduslaikos celtajā Rādhā-Dāmodaras templī. Šeit viņš vairākus gadus nopietni studēja svētos rakstus un rakstīja. 1959. gadā viņš pieņēma sanjāsu (atsacīšanās dzīves kārtu). Rādhā-Dāmodaras templī viņš sāka rakstīt savu ievērojamāko darbu – Šrīmad Bhāgavatamas (Bhāgavata Purānas) astoņpadsmit tūkstošu pantu daudzsējumu tulkojumu un skaidrojumu. Šeit viņš uzrakstīja arī grāmatu "Easy Journey to Other Planets" ("Viegls ceļojums uz citām planētām").

1965. gadā, pēc Šrīmad Bhāgavatamas pirmo trīs sējumu izdošanas, Šrīla Prabhupāda devās uz ASV, lai izpildītu sava garīgā skolotāja norādījumu. Pēc ierašanās rietumos viņš uzrakstīja Indijas klasisko reliģisko un filozofisko tekstu tulkojumus un apkopojumus vairāk nekā astoņdesmit sējumos.

Kad 1965. gadā Šrīla Prabhupāda ar kravas kuģi ieradās Ņujorkā, viņš bija praktiski bez jebkādiem materiāliem līdzekļiem. Lielās grūtībās pagāja gandrīz gads, līdz 1966. gada jūlijā viņš nodibināja Starptautisko Krišnas apziņas biedrību (ISKCON). Šrīla Prabhupāda vadīja to līdz pat 1977. gada 14. novembrim, kad viņš atstāja šo pasauli. Šajos gados šī biedrība izauga par savienību, kurā ietilpst vairāk nekā simts āšrami, skolas, templi, institūti un lauku kopienas visā pasaulē.

1972. gadā Šrīla Prabhupāda nodibināja gurukulu – skolu Dallasā (Teksasas štats, ASV), tādējādi rietumos pirmo reizi ieviešot Vēdu jaunāko un vidējo izglītību. Turpmākajos gados Šrīlas Prabhupādas vadībā viņa mācekļi ir nodibinājuši vairākas citas šādas skolas, galvenā no tām atrodas Indijā Vrindāvanā.

Prabhupāda iedvesmoja vairāku starptautisko Vēdu kultūras centru celtniecību Indijā. Vienu no tiem – Šrīdhāma Mājāpuru – ir paredzēts pārvērst par garīgo pilsētu. Šī milzīgā projekta īstenošana turpināsies visu šo desmitgadi. Vrindāvanā ir radīts krāšņais Krišna-Balarāmas templis un "Starptautiskā viesnīca". Arī Bombejā ir uzcelts liels kultūras un izglītības centrs. Plānots radīt vairāk nekā desmit svarīgus centrus visā Indijā.

Tomēr visnozīmīgākais Šrīlas Prabhupādas ieguldījums ir viņa grāmatas. Autoritātes, domas dziļuma un skaidrības dēļ tās augstu vērtē zinātnieki, un daudzās augstskolās tās izmanto kā mācību grāmatas. Viņa darbi ir tulkoti vairāk nekā deviņdesmit pasaules tautu valodās, izdevniecība "The Bhaktivedanta Book Trust", kura tika nodibināta 1972. gadā tikai Šrīlas Prabhupādas grāmatu izdošanai, pašlaik

kļuvusi par pasaulē lielāko Indijas reliģisko un filozofisko tekstu izdevēju.

Par spīti iespaidīgajam gadu skaitam Šrīla Prabhupāda divpadsmit gadu laikā apbrauca zemeslodi četrpadsmit reizes. Šajos ceļojumos viņš lasīja lekcijas visos sešos kontinentos. 1971. gadā viņš apmeklēja arī Maskavu. Par spīti smagajai slodzei Šrīla Prabhupāda turpināja ražīgi strādāt, un viņa darbi tagad veido patiesu Vēdu filozofijas, reliģijas, literatūras un kultūras bibliotēku.

Meditācija

Kas ir mantra?

Ja cilvēks grib atbrīvoties no rūpēm un ciešanām un grib būt laimīgs, tad ļoti svarīga ir meditācija. Meditēt nozīmē pakļaut sevi vienai domai. Lai prātu atbrīvotu no ikdienas rūpēm, cilvēkam ir jāpaceļas pār materiālo un jācenšas nostiprināties pārpasaulīgajā, garīgajā līmenī. Daudzinot Dieva svētos vārdus, mēs nonākam saskarē ar garīgo, ar Dievu.

Svētajos rakstos minēti daudzi Dieva vārdi: Krišna, Jehova, Rāma, Allahs, Buda u.c. Dieva vārdu daudzināšana attīra un paceļ cilvēku no materiālā līmeņa uz garīgo. Indijā jau tūkstošiem gadu ļaudis daudzina svētos vārdus mantru veidā. Sanskritā vārds "man" nozīmē prāts, bet "tra" – atbrīvošana. Tātad mantra ir garīgu skaņu kopa, kas atbrīvo mūsu prātu no nemiera.

Vēdu rakstos viena mantra ir nosaukta par augstāko – par mahāmantru. Kali-santarana Upaniśadā paskaidrots: "Šos sešpadsmit vārdus – Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē, Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē – sevišķi iesaka lietot Kali-juģā, strīdu, nemiera un liekulības laikmetā."

Vārds "Krišna" nozīmē "visupievilcīgais", "Rāma" nozīmē – "līksmes devējs", bet "Harē" ir vēršanās pie Visaugstā Kunga garīgās kalpošanas enerģijas. Tātad mahāmantras tulkojums ir šāds: "Ak, Visaugstais Kungs, visupievilcīgais, līksmes un spēka devēj, lūdzu, atļauj man kalpot Tev."

Harē Krišnas mahāmantras daudzināšanai nav vajadzīgi kādi īpaši apstākļi. Mantras meditācijas brīnišķīgākā iezīme ir tā, ka to var veikt visur – mājās, darbā, vadot automašīnu, braucot autobusā vai vilcienā. Skaitīt mantru var vienmēr un visur.

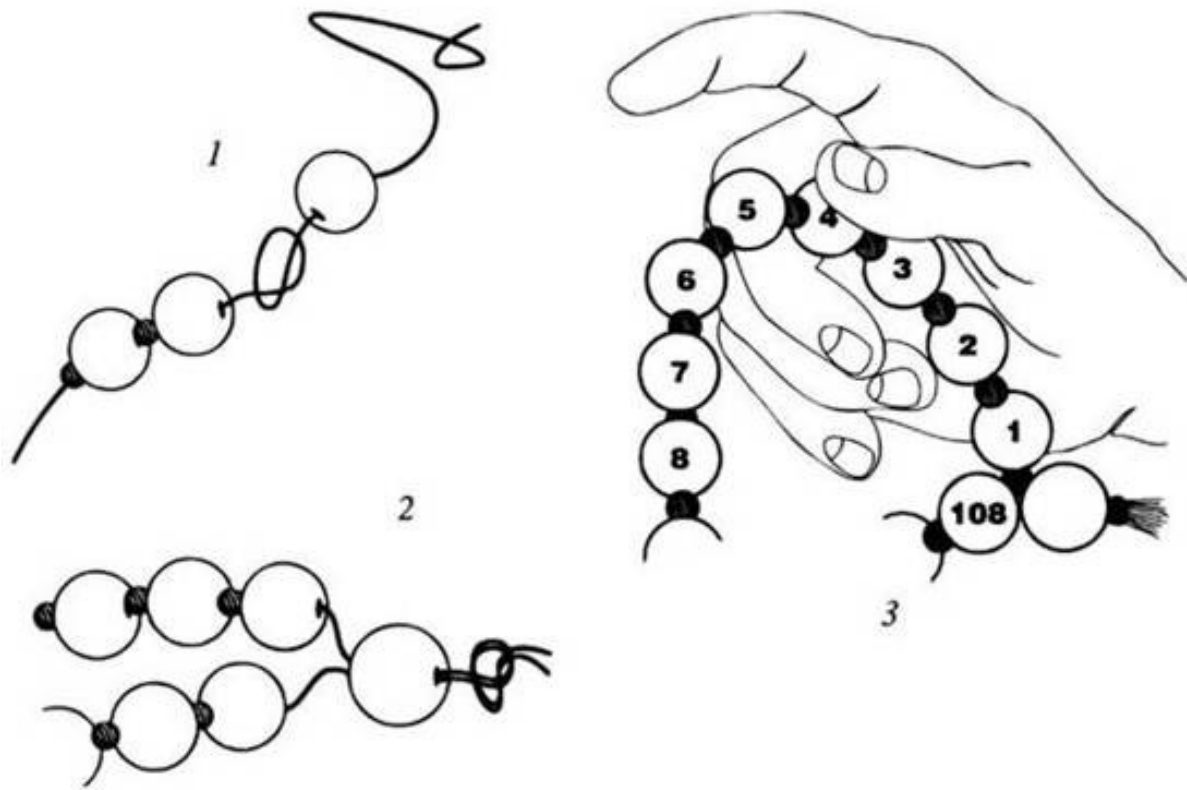
Mantru var skaitīt divos veidos. Individuālo meditāciju, mantras skaitīšanu uz krellītēm, sauc par džapu, bet mantras kopīgo dziedāšanu sauc par kīrtanu. Parasti kīrtanā izmanto arī mūzikas instrumentus un sit plaukstas. Abi mantras daudzināšanas veidi ir ieteikti svētajos rakstos un ir labvēlīgi mūsu garīgai attīstībai.

Džapas meditācija

Pirmā veida meditācijā visieteicamāk mahāmantru skaitīt uz virtenes, kas sastāv no 108 uz auklas uzvērtām zīlītēm, kuras vienu no otras atdala mezgliņi. Vidū ir uzvērta 109. zīle, kura ir lielāka par citām – tā pārstāv Krišnu. Sāciet ar nākamo zīlīti aiz lielās zīles. Saņemiet zīlīti starp īkšķi un vidējo labās rokas pirkstu un balsī izrunājiet:

Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē

Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē

Atkārtojiet šo mantru uz katras zīlītes, kamēr nonāksiet līdz lielākajai, tad apgrieziet virteni un turpiniet pretējā virzienā. Nevajag skaitīt mantru uz lielās zīles vai pārlēkt tai pāri, turpinot skaitīt tajā pašā virzienā. Šāda skaitīšana uz zīlītēm ir īpaši iedarbīga, jo tajā ir iesaistīta arī tauste, kas palīdz mums labāk koncentrēties uz mantru.

Atkārtojot mantru uz katras no 108 zīlītēm, jūs esat veikuši vienu apli. Viena apļa atkārtošana jāveic piecās līdz septiņās minūtēs, lai gan sākumā tas var prasīt desmit vai pat vairāk minūtes. Iesaka skaitīt mantru sešpadsmit šādus apļus ik dienas. Ja kādam tas nav pa spēkam, tad pašam vajag noteikt sev kādu apļu skaitu un, piemēram, skaitīt mantru pusstundu no rīta un pusstundu vakarā. Mantru var skaitīt jebkurā diennakts laikā, tomēr Vēdu rakstos teikts, ka noteiktas stundas garīgām nodarbībām ir vislabvēlīgākās. Garīgai attīstībai vislabākās agrās rīta stundas, tāpēc, ja vēlaties, lai mantras iedarbība būtu visspēcīgākā, skaitiet to agri no rīta.

Džapu jūs varat skaitīt gan telpās, gan svaigā gaisā. Nav svarīgi arī tas, cik skaļi jūs to darāt. Pats svarīgākais – ik vārdu izrunāt skaidri un ieklausoties, nedrīkst izlaist zilbes. Mūsu prātam ir tieksme šaudīties no vienas domas uz citu, jo pēc savas dabas tas nav stingrs. Tāpēc ir jācenšas koncentrēties uz mantras skaņu, ieklausoties katrā tās vārdā.

Kīrtana

Iepriekš aprakstītā džapa ir individuālā meditācija, bet kīrtana ir kopīgā meditācija. Kīrtanas laikā cilvēki dzied Harē Krišnas mantru, parasti mūzikas instrumentu pavadībā. Kīrtanu var veikt mājās kopā ar ģimeni, pie draugiem vai pat mežā. Viens cilvēks vada kīrtanu, dziedot Harē Krišnas mantru. Kad viņš vienu reizi ir mantru nodziedājis, tad pārējie to atkārtot tādā pašā veidā, kā vadītājs. Tad atkal dzied vadītājs un pārējie atbild, utt. Šādi atkal un atkal atkārtojot mantru, visu kīrtanas dalībnieku garīgā svētlaipe aizvien pieaug.

Kīrtanas laikā cilvēks ne tikai klausās, kā viņš skaita mantru pats, bet arī dzird citu dziedāšanu, tā pastiprinot mantras iedarbību. Mantru var dziedāt jebkurā melodijā. Parasti kīrtanā tiek lietoti mūzikas instrumenti, bet var iztikt arī bez tiem. Kīrtanā lieto tradicionālos Indijas instrumentus, piemēram, bungas vai karatālas (metāla šķīvjus). Ja to nav, pacentieties atrast kaut ko līdzīgu, teiksim,

kādu kasti, ko var izmantot kā bungas. Var izmantot arī citus mūzikas instrumentus, piemēram, klavieres, ērģelītes, flautu vai ģitāru. Ir labi ritmā sist plaukstas. Kopā ar jums var sēdēt arī bērni – tā arī viņi garīgi pilnveidosies. Šādi kopā ar ģimeni jūs varat dziedāt mantru katru vakaru.

Harē Krišnas mantras dziedāšana sniedz aizvien pieaugošu prieku. Jūs paši par to varat pārliecināties. Pamēģiniet nepārtraukti atkārtot kādu citu vārdu vai frāzi kaut vai piecas minūtes. Ja jūs, piemēram, sakāt vārdus "Pepsi-kola" kaut vai dažas minūtes, tie jums kļūs nepanesami. Tie nesniedz nekādu prieku un apmierinājumu. Toties Krišnas vārds ir pārpasaulīgs, un, ja cilvēks daudzina šo vārdu, tad viņš gribēs to darīt atkal un atkal.

Kā uzlabot mantras skaitīšanu

Lai kādos apstākļos cilvēks arī daudzinātu Harē Krišnas mantru, viņš gūs lielu garīgo labumu. Svētie un dižie gudrie, kas ir autoritātes mantras daudzinašanā, iesaka noteiktus paņēmienus, kas ļauj pastiprināt mantras iedarbību un ātrāk sasniegt vēlamo mērķi.

Jo vairāk cilvēks daudzina Harē Krišna, jo vieglāk viņam būs sekot zemāk minētajiem principiem. Tas notiek tāpēc, ka mantras skaitīšanas laikā cilvēks iegūst arvien lielāku garīgo spēku un attīsta augstāku garšu. Kad cilvēks sāk baudīt garīgo prieku, ko sniedz šī daudzinašana, tad viņam ir daudz vieglāk atbrīvoties no sliktajiem paradumiem, kas traucē tālāku garīgo attīstību.

1. Vadošie principi

Tiem, kas ir nopietni un patiesi vēlas pilnveidoties garīgajā dzīvē, jāievēro sekojoši vadošie principi:

- 1) Jāēd tikai tīrs veģetārs ēdiens, t.i. jāizvairās no gaļas, zivīm un olām.
- 2) Jāatsakās no apreibinošām vielām (narkotikām, alkohola, cigaretēm, arī no kafijas un melnās tējas).
- 3) Jāizvairās no azartspēlēm.
- 4) Jāatsakās no nelikumīgas dzimumdzīves (dzimumdzīve ir atļauta tikai laulībā un tikai bērnu ieņemšanai).

Sekojojot šeit minētajiem četriem vadošiem principiem, cilvēks var ātri attīstīties garīgā dzīvē. To neievērošana traucē šādu attīstību, jo palielina mūsu materiālās pieķeršanās. Tomēr Harē Krišnas mantrai ir tāds spēks, ka tās daudzinašana palīdzēs mums nostāties uz pareizā ceļa, lai kādos dzīves apstākļos mēs arī neatrastos.

2. Vēdu rakstu lasīšana

Ja jūs pastāvīgi lasīsit Vēdu rakstus, īpaši Bhagavad-gītu un Šrīmad-Bhāgavatamu, tad spēsiet daudz vieglāk pilnveidoties garīgajā dzīvē. Ja jūs klausīsieties par Krišnu, par Viņa neparastajām darbībām un pārpasaulīgām spēlēm, tad atbrīvosieties no visiem sārņiem, kas ilgajā saskarsmē ar materiālo pasauli ir sakrājušies jūsu sirdī. Pastāvīgi klausoties par Krišnu un garīgo valstību, kur Krišna bauda mūžīgās spēles ar Saviem bhaktām, jūs sapratīsiet, kas ir dvēsele, kas ir patiesa garīgā darbība un kā pilnībā atbrīvoties no materiālās pasaules važām.

3. Ēdiena piedāvāšana Krišnam

Lai izvairītos no materiāliem sārņiem, mums jāēd tikai Krišnam piedāvāts, garīgots veģetārais ēdiens. Jebkuras dzīvas būtnes nogalināšana izraisa karmiskas sekas un tas attiecas pat uz augiem. Tomēr Bhagavad-gītā Krišna saka, ka tas, kas Viņam piedāvā veģetāru ēdienu, neitralizē šīs karmiskās sekas.

4. Darba augļu veltīšana Krišnam

Sava darba augļi mums ir jāziedo Visaugstajam Kungam Krišnam. Ja cilvēks darbojas tikai sava prieka un apmierinājuma dēļ, tad viņam nākas saņemt savas darbības karmiskās sekas. Tomēr, ja cilvēks darbojas, lai tikai sniegtu prieku Krišnam, tad karmisko seku nav. Tas, ko mēs veicam, kalpojot Dievam Kungam, ne tikai atbrīvo mūs no karmas, bet arī atmodina mūsos snaudošo Krišnas mīlestību. Cilvēks var turpināt darboties savā profesijā, vienīgi ir jāizvairās no tādas darbības, kas ir iepriekšminēto četru vadošo principu tiešs vai netiešs pārkāpums.

5. Garīgu cilvēku sabiedrība

Ja jūs nopietni vēlaties daudzina Harē Krišnas mantru, tad centieties pēc iespējas vairāk būt kopā ar līdzīgi noskaņotiem cilvēkiem. Mēs dabiski pārņemam to cilvēku īpašības, ar kuriem esam kopā. Piemēram, ja vēlamies kļūt par labu ārstu vai advokātu, tad mēs centīsimies būt kopā ar attiecīgās profesijas pārstāvjiem un mācīties no viņiem. Tāpēc labāk izvairīties no cilvēkiem, kas ir materiālistiski un noliedz garīgo dzīvi. Ja jūs atradīsieties tādu cilvēku sabiedrībā, kas cenšas pilnveidoties garīgajā dzīvē, daudzina Harē Krišnas mantru un ievēro vadošos principus, tad spēsiet ātri iegūt mieru un laimi, un sasniegt dzīves augstāko mērķi – garīgo valstību.

Ēšanas joga

Dodot bhakti jogas, garīgās kalpošanas jogas apkopojumu, Dievs Kungs saka: "Lai ko tu darītu, lai ko tu ēstu, lai ko tu piedāvātu vai atdotu, lai kādas askēzes tu veiktu – visu to dari kā ziedojumu Man." (Bg. 9.27.) Tāpēc ēdiena piedāvāšana Krišnam ir neatņemama bhakti jogas sastāvdaļa.

Dievs Kungs apraksta arī to, kāda veida ēdienu Viņš pieņem: "Ja kāds Man no sirds piedāvā lapu, puķi, augļi vai ūdeni, tad Es to pieņemu." (Bg. 9.26.) Krišna šeit nepiemin gaļu, zivis vai olas, tāpēc bhakta piedāvā Viņam tikai labāko un tīrāko ēdienu – katrā ziņā ne jau nokauto dzīvnieku pūstošos liķus vai nedzimušo cāļu embrijus.

Piedāvājot ēdienu Krišnam, bhakta apliecina savu mīlestību pret Viņu. Pat ikdienas dzīvē, gatavojot ēdienu kādam cilvēkam, mēs izpaužam savu mīlestību un pieķeršanos viņam. Šis cilvēks novērtēs ne tikai pašu ēdienu, bet arī to, ka šādi mēs izpaužam savu mīlestību pret viņu. Arī ēdiena piedāvāšana Krišnam palīdz mums iemīlēt Viņu. Tomēr ļoti grūti ir iemīlēt Dievu, ja mēs nekad neesam Viņu redzējuši.

Vēdu raksti dod ļoti skaidru priekšstatu par Dievu. Nekur citur jūs nespēsiet atrast tik pilnīgu Dieva Personības aprakstu. Citu pasaules galveno reliģiju rakstos Dievs pieminēts kā Visaugstais Tēvs, bet ir pārsteidzoši maz ziņu par Viņu kā par personību. Jēzus Kristus teica, ka viņš ir Dieva dēls, Muhameds bija Dieva pravietis, bet kas gan ir pats Dievs? Viņš parādās tikai netieši – kā balss no debesīm, kā degošs krūms utt.

Tomēr, ja mēs atzīstam, ka Dievs ir mūs radījis, tad mēs nevaram noliegt, ka Viņam ir visas personībai raksturīgās iezīmes – veidols, visdažādākie spēki un jutekļi. Nebūtu loģiski domāt, ka Dieva radītajā pasaulē kaut kas varētu būt pārāks par pašu radītāju. Mums ir veidols un mēs esam personības, bet, ja Dievam tā visa nebūtu, tad šajā ziņā mēs būtu pārāki par Viņu. Tāpēc Dievs arī ir personība – Augstākā Personība ar bezgala varenu garīgo veidolu. Piemēram, Bībelē ir teikts, ka mēs esam radīti pēc Dieva līdzības.

Rietumu mākslinieki savos darbos Dievu parasti iztēlojas kā spēcīgu, vecu vīru ar bārdu. Tomēr Indijas Vēdu raksti sniedz tiešu Dieva veidola un personības aprakstu – ziņas, kas nav atrodamas

nekur citur. Pirmkārt, Dievs ir mūžīgi jauns un Viņam piemīt brīnišķīgas garīgās īpašības, kas piesaista pat atbrīvoto dvēseļu prātus un sirdis. Viņš ir augstākais mākslinieks, augstākais mūziķis, Viņš brīnišķīgi runā un izpauž neierobežotu saprātu, jautrību un atsacīšanās spēju. Dievam ir nepārspējamā pārpasaulīgā spēle ar Viņa mūžīgajiem pavadoņiem. Vēdās ir bezgala daudz Dieva Augstākās Personības pievilcīgo iezīmju aprakstu. Tāpēc Viņu sauc par Krišnu, visupievilcīgo. Kad saprotam Dievu kā personību, tad mums ir daudz vieglāk medīt uz Viņu, īpaši tad, kad piedāvājam Viņam ēdienu.

Krišna ir visspēcīgākais un ir pilnīgi garīgs, tāpēc viss, kas saskaras ar Viņu, arī pilnībā attīrās un garīgojas. Pat materiālajā dabā ir lietas, kuras spēj attīrīt daudz ko citu. Piemēram, saule ar saviem spēcīgajiem stariem spēj iztvaicēt ūdeni pat no piesārņotām ūdenskrātuvēm. Ja pat tādām materiālam priekšmetam kā saulei ir šāds spēks, tad mēs varam tikai iedomāties kādai attīrošai spējai būtu jāpiemīt Dieva Augstākajai Personībai, kas bez pūlēm spēj radīt miljoniem saulu.

Garīgais ēdiens

Ar savām neierobežotajām pārpasaulīgajām enerģijām Krišna spēj pārvērst matēriju garā. Ja mēs ieliekam tērauda stieni ugunī, tad tas drīz vien sakarst un iegūst uguns īpašības. Tas pats notiek arī piedāvājot ēdienu Krišnam – ēdiens, kas sastāv no materiālām vielām, pilnīgi garīgojas. Šādu ēdienu sauc par prasādu, kas sanskritā nozīmē "Dieva Kunga žēlastība".

Prasādas ēšana ir viena bhakti jogas pamatnodarbība. Citās jogās jutekļi ir jāsavaldā mākslīgi, bet bhakti jogā mēs varam brīvi izmantot savus jutekļus dažādās patīkamās garīgās darbībās. Piemēram, ar mēli mēs varam baudīt brīnišķīgus, Kungam Krišnam piedāvātus ēdienus. Šādās darbībās jutekļi pakāpeniski garīgojas un tos dabiski sāk piesaistīt dievišķais prieks, kas tālu pārsniedz visu, ko mēs varam baudīt materiālā pasaulē.

Vēdu rakstos sniegti daudzi labvēlīgās prasādas iedarbības apraksti. Kad Visaugstais Kungs pirms piecsimts gadiem atnāca Indijā kā Kungs Čaitanja, Viņš teica par prasādu: "Ikviens agrāk jau ir baudījis šīs materiālās vielas. Tomēr tagad tām ir neparasta garša un aromāts. Šis aromāts pniecē prātu un liek aizmirst jebkādu citu saldmi. Tāpēc ir jāsaprot, ka Krišnas lūpu garīgais nektārs ir pieskāries šīm materiālajām vielām un piešķīris tām visas garīgās īpašības."

Veģētārisma virsotne ir tikai Krišnam piedāvāta ēdiena baudīšana. Pat daudzi putni un dzīvnieki, piemēram, baloži un pērtiķi, ir veģētārieši, tāpēc veģētārisms kā tāds vēl nav augstākais sasniegums. Vēdās teikts, ka cilvēka dzīves mērķis ir atmodināt dvēseles sākotnējās attiecības ar Dievu, un prasādas ēšana mums palīdz sasniegt šo mērķi.

Kā gatavot un piedāvāt prasādu

Veģētārisma augstākā mērķa sasniegšana sākas jau tad, kad mēs dodamies uz veikalu vai tirgu, lai izvēlētos pārtiku ēdiena gatavošanai. Bhagavad-gītā Visaugstais Kungs norāda, ka pārtika pēc materiālās dabas īpašībām iedalās trijās daļās – skaidrībā, kaislībās un tumsībā esošajā. Piena produkti, cukurs, dārzeņi, augļi, rieksti un graudaugi pieder skaidrībai un tos labprāt pieņem Krišna. Pārtiku, kas pieder kaislībām un tumsībai, nevajag piedāvāt Krišnam. Bhagavad-gītā (17.9.) teikts, ka šie produkti nes sev līdzī sāpes, ciešanas un slimības, tie ir smakojoši, pūstoši un netīri. Nav īpaši jālauza galva, lai saprastu, ka gaļa, zivis un olas, arī sīpoli un ķiploki pieder zemākajām dabas īpašībām. Tos nedrīkst piedāvāt Visaugstajam Kungam. Arī kafija, kakao un šokolāde pieder zemākajām īpašībām. Ja jums grūti atteikties no tējas un kafijas, tad dzeriet zāļu tējas un kafijas dzērienus no grauzdētiem graudiem.

Pērkot pārtiku, vienmēr atcerieties, ka gaļa, zivis un olas var būt arī citu produktu sastāvā, tāpēc

rūpīgi izpētiēti etiķetes. Piemēram, daudzām sieru šķirnēm tiek likts klāt glumenieks, ko iegūst no teļu kuņģiem.

Vajag izvairīties no ēdiena, ko nav gatavojuši Krišnas bhaktas. Saskaņā ar smalkajiem dabas likumiem, pavārs uz ēdienu iedarbojas ne tikai fiziski, bet arī mentāli. Piemēram, glezna nav tikai triepieni uz audekla, tā izteic mākslinieka sirdi un dvēseli, ko uztver skatītājs. Ja mēs uzturā lietojam pārtiku, kas ražota fabrikās vai ko gatavojuši cilvēki bez garīgas apziņas, tad mēs uzņemam zināmu devu materiālistiskas enerģijas. Tādēļ pēc iespējas vajag izmantot svaigus produktus.

Gatavojot ēdienu, pats galvenais ir ievērot tīrību. Visaugstajam Kungam nedrīkst piedāvāt neko netīru, tāpēc virtuvei jābūt spodrai un kārtīgai. Pirms ēdiena gatavošanas rūpīgi jānomazgā rokas. Gatavošanas laikā nevajag garšot, lai Krišna ir pirmais, kurš nogaršo. Kad viss ir gatavs, nelielu daļu no katra ēdiena un dzēriena salieciet trauciņos, no kuriem neviens cits nav ēdis. Nolieciet to visu Krišnas attēla priekšā un sakiet: "Mans dārgais Kungs Krišna, lūdzu pieņem šo nelielo ziedojumu." Iegaumējiet, ka pats galvenais ir mūsu mīlestība un pateicība Dievam, pašam ēdienam nav tik liela nozīme. Ēdiens netiks pieņemts, ja to nepiedāvās ar sirdi un dvēseli. Dievs ir pilnīgs. Viņam netrūkst nekā. Piedāvāšana ir tikai viens līdzeklis kā izpaust mūsu mīlestību. Pirms noņemt ziedojumu, vajag dažas minūtes atkārtot Harē Krišnas mantru: Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē, Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Pēc tam prasādu var pasniegt galdā. Viss jūsu sagatavotais ēdiens, arī tas, kas netika nolikts Krišnas attēla priekšā, tagad ir piedāvāts Krišnam, tomēr prasāda, kas bija tieši uz Kunga Krišnas paplātes, ir īpaša un to sauc par mahāprasādu. Ikvienam vajadzētu nogaršot kaut nedaudz šīs mahāprasādas. Centieties apjaust šī ēdiena garīgās īpašības, kas mūs atbrīvo no karmas iedarbības, bet vispirms jau – baudiet to!

Pēc kāda laika jums var rasties vēlēšanās veikt ēdiena piedāvāšanu pilnīgāk, atbilstoši tam, kā to dara Krišnas bhaktas visā pasaulē. Tādā gadījumā jums vajag izveidot vienkāršu altāri ar Šrīlas Prabhupādas, Kunga Čaitanjas un Šrī Šrī Rādhā-Krišnas attēliem.

Piedāvājot ēdienu, trīs reizes atkārtojiet visas sekojošās sanskrita lūgšanas:

*nama om viṣṇu-pādāya
kṛṣṇa-preṣṭhāya bhū-tale
śrimate bhaktivedānta-
svāmin iti nāmine*

*namas te sārasvate deve
gaura-vāṇī-pracāriṇe
nirviśeṣa-śūnyavādi-
pāścātya-deśa-tāriṇe*

"Es pazemīgi noliecos Viņa Dievišķās Žēlastības A.Č. Bhaktivēdāntas Svāmī Prabhupādas priekšā, kas ir ļoti dārgs Kungam Krišnam, jo ir patvēries pie Viņa lotospēdām."

"Es noliecos mana garīgā skolotāja, Sarasvatī Gosvāmī mācekļa priekšā. Savā žēlastībā viņš sludina Kunga Čaitanjadēvas vēstījumu rietumu valstīs, kas ir pilnas impersonālisma un tukšuma filozofijas."

*namo mahā-vadānyāya
kṛṣṇa-prema-pradāya te
kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya-
nāmne gaura-tviṣe namah*

"Visdevīgākais avatār! Tu esi pats Krišna, kas atnāca kā Šrī Čaitanja Mahāprabhu. Tu esi pieņēmis Šrīmatī Rādhāranī zeltaino krāsu un Tu devīgi izdali tīru Krišnas mīlestību. Es pazemīgi noliecos Tavā priekšā."

namo brahṃaṇya-devāya
go-brāhṃaṇa-hitaya ca
jagaddhitāya kṛṣṇāya
govindāya namo namaḥ

"Es pazemīgi noliecos Kunga Krišnas priekšā, kas ir visu brāhmanu godināmā Dievība, kas ir govju un brāhmanu labvēlis un dāvā savu žēlastību visai pasaulei. Es atkal un atkal noliecos Dieva Personības priekšā, kuru sauc par Krišnu un Govindu."

Sanskrita izrunas rādītājs

Gadsimtu gaitā sanskrita valodas pierakstam lietoti dažādi alfabēti, tomēr visplašāk Indijā izmanto dēvanāgarī rakstu ("rakstu, kas tiek lietots padievu pilsētās"). Dēvanāgarī alfabētā ir 48 skaņas – 13 patskaņi un 35 līdzskaņi.

Šajā grāmatā sanskrita panti doti transliterācijā latīņu burtiem saskaņā ar sistēmu, ko zinātnieki pēdējos piecdesmit gados pieņēmuši, lai atspoguļotu katras sanskrita valodas skaņas izrunu. Šī sistēma izmantota arī citātos, kas ir rakstīti kursīvā.

Patskaņus – *a, ā, i, ī, u, ū* – izrunā tāpat kā latviešu valodā. Patskani *ṛ* izrunā kā *ri* vārdā *krist*. Patskani *e* izrunā kā *ē* vārdā *ērglis*; *ai, au* un *o* izrunā mazliet garāk nekā latviešu valodā.

Rīkles līdzskaņus – *k, kh, g, gh* un *ṅ* – izrunā līdzīgi kā latviešu valodā. *κ* izrunā kā vārdā *kaķis*, *kh* kā vārdā *rika*, mazliet piedvešot *h*, *g* izrunā kā vārdā *govs*, *gh* kā vārdā *mugura*, piedvešot *h*; *ṅ* izrunā kā vārdā *bangā*.

Palatālos līdzskaņus – *c, ch, j, jh* un *ṇ* – izrunā ar mēles vidus daļu. *C* izrunā kā vārdā *čūska*, *ch* kā vārdā *buča*, mazliet piedvešot *h*, *j* izrunā kā *dž* vārdā *Džūkste*, *jh* izrunā līdzīgi, tikai piedvešot *h*; *ṇ* izrunā kā vārdā *dūņas*

Smaganu līdzskaņus – *ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ* – izrunā ar paceltu mēles galiņu, līdzīgi ka angļu vārdos *tub, light-heart, dove, red-hot, nut*.

Zobu līdzskaņus *t, th, d, dh* izrunā līdzīgi kā latviešu valodā. *T* izrunā kā vārdā *tīrums*, *th* kā vārdā *mati*, piedvešot *h*, *d* izrunā kā vārdā *diena*, *dh* kā vārdā *gludināt*, piedvešot *h*.

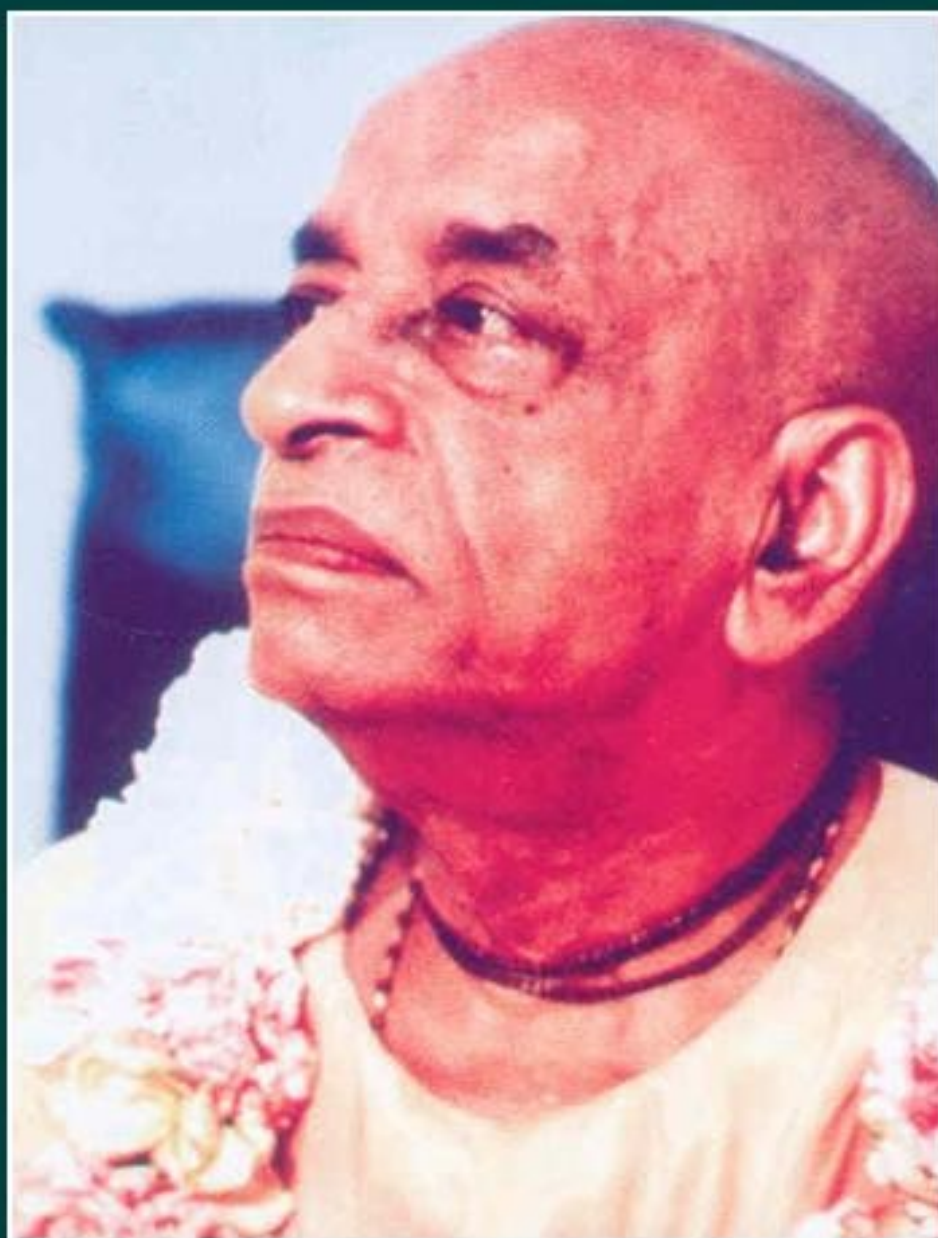
Lūpu līdzskaņus – *p, ph, b, bh* – izrunā līdzīgi kā latviešu valodā. *P* izrunā kā vārdā *priede*, *ph* kā vārdā *pupa*, piedvešot *h*, *b* kā vārdā *balodis*, *bh* kā vārdā *dabūt*, piedvešot *h*. *M* izrunā kā vārdā *māte*.

Puspatskaņus – *y, r, l* un *v* – izrunā kā vārdos *jauns, riet, laiva* un *vējš*. Šņāceņus *ṣ, ṣ* un *s* izrunā attiecīgi kā vācu vārdā *sprechen*, kā vārdā *šņākt* un *saule*. Burtu *h* izrunā viegli, kā angļu vārdā *home*.

Anusvāra *m* ir tīri nazāla skaņa, un to izrunā kā vārdā *grumba*. Visarga *ḥ* ir elpas skaņa, to izrunā ļoti viegli. Divrindes beigās *aḥ* izrunā kā *aha*, *iḥ* kā *ihi*.

Zilbes sanskritā netiek stingri uzsvērtas, nav arī pauzes starp vienas rindas vārdiem, runas plūdumā tiek ievērota tikai atšķirība starp garajām un īsajām zilbēm (garās zilbes ir divreiz garākas par īsajām). Zilbe ir gara, ja patskanis tajā ir garš (*ā, ai, au, e, ī, o, ī, ū*) vai īsajam patskanim seko vairāk nekā viens līdzskanis (to skaitā *ḥ* un *m*). Aspirētie līdzskaņi (līdzskaņi, kuriem seko *h*) šajā gadījumā tiek uzskatīti par vienu līdzskani.

Grāmatas tekstā galvenokārt lietota sanskrita fonētiskās transkripcijas sistēma, kas dod iespēju latviešu lasītājam bez īpašām priekšzināšanām sanskritā pietiekami pareizi izrunāt sanskrita valodas vārdus un terminus. Šī sistēma izmantota vārdos, kas nav rakstīti kursīvā.

Ikviens meklē laimi, bet mēs tā arī nezinām, kas ir īsta laime. Mēs zinām tik daudzus stāstus par laimi, taču dzīvē mēs redzam tikai dažus laimīgus cilvēkus. Tas tādēļ, ka tikai daži cilvēki zina, ka īstas laimes pamats ir viņpus laicīgām lietām. Tā ir īsta laime, kas aprakstīta šajā grāmatā.